MARI PICTORI

VIAȚA, SURSELE DE INSPIRAȚIE ȘI OPERA

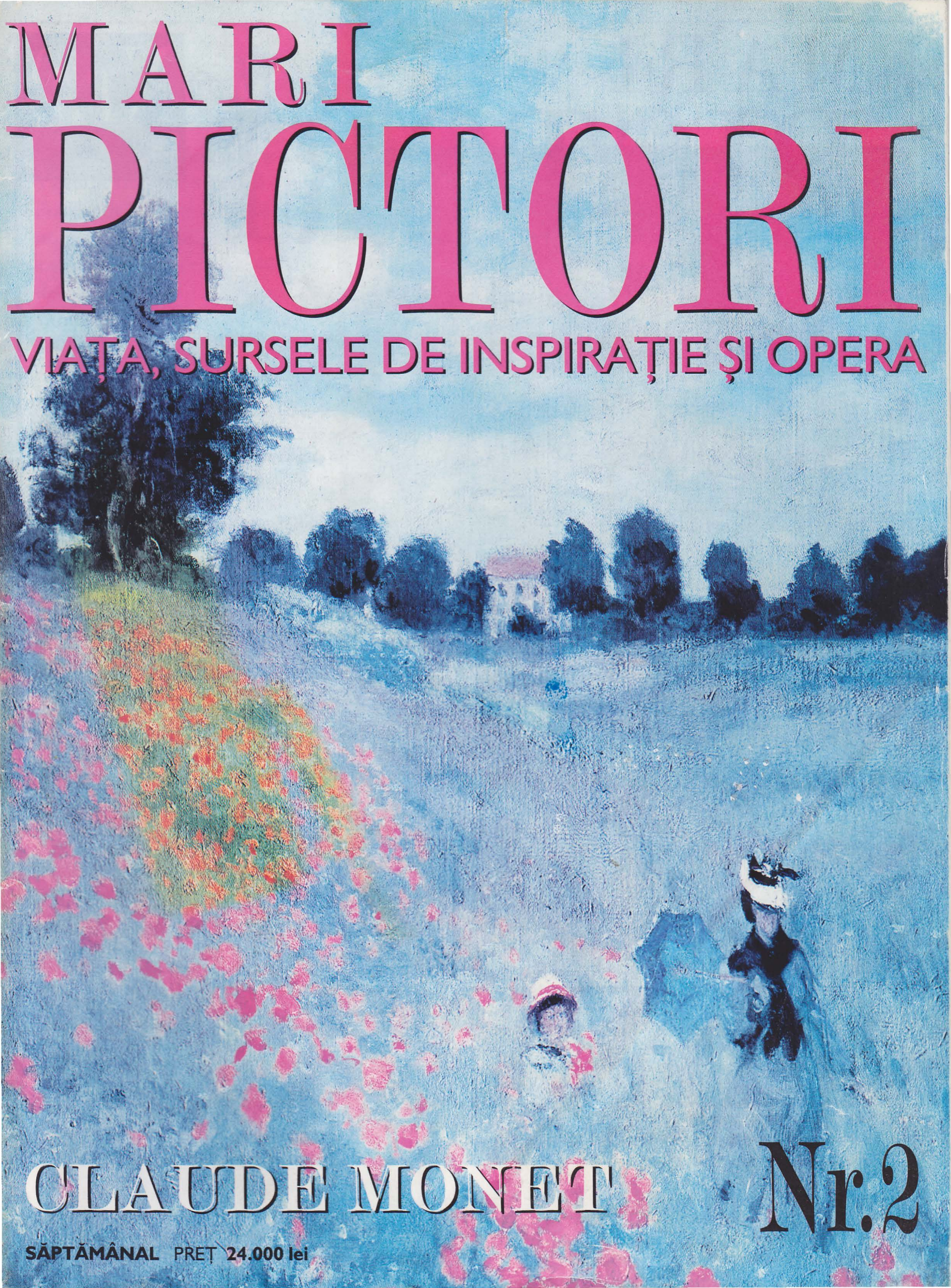

CLAUDE MONET

Nr.2

SĂPTĂMÂNAL PREȚ 24.000 lei

MONET (1840-1926)

Alături de Pissarro, Renoir și Sisley, Monet este unul din reprezentanții cei mai importanți ai impresionismului – acel curent artistic care a revoluționat pictura secolului XIX. A trezit admirația contemporanilor săi prin utilizarea culorilor luminoase, precum și cu peisajele sale, în care a transpus pe pânză vibrația. A căutat neobosit lumina, a căutat să imortalizeze clipa. S-a născut în 1840 la Paris, copilăria și-a petrecut-o în Normandia, toată viața și-a dorit să trăiască în provincie, aproape de natură. În 1883 se mută la Giverny, în satul normand așezat între Paris și Rouen. Este înnebunit după flori și în ultimii ani ai vieții pictează *Nuferii,* serie întreruptă de moartea sa, survenită în anul 1926.

▼ GAIȚA
1869 ; 89 x 130 cm
Muzeul Orsay, Paris

MARI PICTORI

Nr. 2

CLAUDE MONET

CUPRINS

VIAȚA LUI MONET str. 3

OPERA str. 8

Dejunul pe iarbă – 1866	pag. 8
Terasa din Sainte-Adresse – 1867	pag. 10
Impresie, răsărit de soare – 1872	pag. 12
Gara Saint-Lazare – 1877	pag. 14
La Manneporte – 1883	pag. 16
Doamna cu umbrelă – 1885	pag. 18
Căpițe de fân – 1890-1891	pag. 20
Catedrala din Rouen – 1892-1893	pag. 22
Tamisa în Londra – 1903	pag. 24
Nuferii – 1916-1926	pag. 26

MONET ȘI CONTEMPORANII SĂI str. 28

MONET ÎN MUZEELE LUMII str. 31

REALIZATORII FOTOGRAFIILOR:
Coperta: Scala; pag. 3: AKGPhoto; pag. 4-5: Giraudon (stânga) / Photo Jean-Loup Charmet (centru) / Lauros-Giraudon/Bridgeman Art Library (dreapta); pag. 6-7: Roger-Viollet (stânga) / AKGPhoto (dreapta); pag. 8-9: Scala (stânga) / R.M.N. (centru) / Scala (dreapta); pag. 10-11: Edimedia; pag. 12-13: Edimedia (stânga) / Scala (dreapta); pag. 14-15: Scala (stânga) / Edimedia (dreapta); pag. 16-17: AKGPhoto (jos stânga) / R.M.N. (sus stânga) / AKGPhoto (dreapta); pag. 18-19: Edimedia (jos stânga) / AKGPhoto (dreapta); pag. 20-21: AKGPhoto (stânga) / AKGPhoto (dreapta); pag. 22-23: R.M.N. (stânga) / Scala (centru) / Scala (sus dreapta) / Scala (jos dreapta); pag. 24-25: Edimedia (stânga) / R.M.N. (dreapta); pag. 26-27: R.M.N. (sus stânga) / R.M.N. (jos dreapta) / R.M.N. (sus dreapta); pag. 28-29: R.M.N. (jos stânga) / AKGPhoto (centru) / R.M.N. (sus dreapta) / AKGPhoto (jos dreapta); pag. 30-31: AKGPhoto (jos stânga) / Roger-Viollet (sus stânga) / Roger-Viollet (jos centru); pag. 32: R.M.N.

Pe copertă: MACI LA ARGENTEUIL; *1873; 91 x 71 cm; 50 x 65 cm; Muzeul Orsay, Paris*

„MARI PICTORI":
Editor: Publishing Services SRL.
Adresa redacției: București, Piața Lahovary 1A, sc. F, ap. 35
tel.: (01) 211.07.80 ; fax: (01) 211 08 00

Tipărit la: Donnelley Polish American Printing Company, Cracovia, Polonia

© Publishing Services SRL 2000

ISSN 1582-1153

COLECȚIA

În fiecare săptămână va apărea câte un nou volum al colecției, care, în cele 32 de pagini, va prezenta acei pictori care au exercitat o mare influență asupra epocii lor. Fiecare volum va cuprinde reproduceri de înaltă calitate, biografia autorului, analiza celor mai importante opere ale sale și modul în care au fost realizate. Săptămână cu săptămână, volum cu volum, vă puteți alcătui propria enciclopedie de pictură. Colecția cuprinde cele mai importante curente artistice, ca de pildă: impresionismul, romantismul, barocul și artele contemporane. Fiecare număr poate fi colecționat în bibliorafturile speciale care se vor putea găsi în curând la punctele de difuzare a presei.

ÎN NUMĂRUL VIITOR: GAUGUIN (1848-1903)

Gauguin era un agent bogat, tată de familie și colecționar de artă, care a renunțat la toate pentru a-și putea consacra viața picturii. O perioadă a fost apropiat de impresioniști, apoi și-a găsit propriul drum, care a dus direct la simbolism.

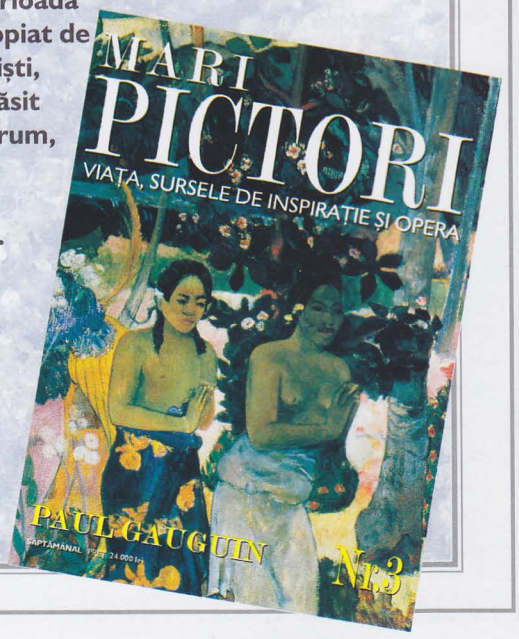

Claude Monet

Tânărul Monet a fost un norocos. Talentul său pentru pictură a fost descoperit încă din copilărie. Prima pictură a vândut-o la vârsta de 14 ani. Iar doi ani mai târziu își deschidea expoziția din Rouen. Câteva picturi din tinerețe i-au fost acceptate și de Salon – expoziția de lux de la Paris. Îndrăzneala artistică a tânărului pictor i-a șocat pe privitori, dar, înainte să devină maestrul incontestabil al impresioniștilor, a trebuit să treacă prin câțiva ani grei.

Claude Monet s-a născut la Paris, în 1840. Și-a petrecut copilăria în Le Havre, unde persoane distinse au cumpărat cu plăcere caricaturile sale și ale prietenilor. Pictorul olandez Eugen Boudin, pe care l-a cunoscut în 1856,i-a influențat în mare măsură soarta de mai târziu. „Reîncep a douăzecea oară (pictura), pentru a reuși să redau farmecul luminii atotcuprinzătoare....“ În ciuda aparențelor, aceasta nu este fraza unui impresionist, ci a unui precursor al impresionismului: Boudin. El e cel care îl inițiază pe Monet în taina utilizării vopselei cu ulei și în tehnica plen air – nepermisă în pictura academică. În ciuda voinței tatălui său, care avea un magazin de condimente, Claude își dorește să studieze pictura la Paris. Familia nu este încîntată de cheltuielile previzibile, care pe deasupra nici nu garantează o meserie bănoasă. Faptul că Monet a învățat pictură i-l datorează mătușii sale, care i-a asigurat o bursă continuă.

ANII DE STUDIU

Monet se înscrie la L'Academie Suisse. Acolo îl cunoaște pe Pissarro și devine un client fidel al Brasserie des Martyres, unde își ia prânzul și Gustave Courbet. Cafeneaua Guebrois e frecventată de August Renoir, Alfred Sisley și, mai ales, de Eduard Manet. În 1861, Monet este înrolat; călătorește în Algeria, unde se îmbolnăvește de tifos, și din această cauză este lăsat la vatră. Se reîntorce la Le Havre. În timpul convalescenței face cunoștință cu pictorul olandez Johann Jongkind, despre care avea să scrie : „Mi-a devenit maestru; lui îi datorez perspectiva de a privi...“

În 1862, Monet este din nou la Paris, de această dată în atelierul lui Charles Gleyre, unde învață și Sisley, Renoir și Bazille. Gleyre, potrivit normelor acceptate pe atunci, slăvește frumosul antic și nu face economie de critică la adresa elevilor săi. Monet nu îl ia însă în serios, ba chiar îl poreclește pe Gleyre „pompier“. În zilele însorite, elevii își iau vopselele și șevaletul și ies la aer liber, pe urmele „barbarilor“ (Corot, Courbet, Daubigni, Millet). Își doresc să picteze „natura din natură“. Salonul acceptă două dintre tablourile pictate de Monet în pădurea Fontainbleu, iar critica le primește cu apreciere.

▲ **AUGUST RENOIR: PORTRETUL LUI CLAUDE MONET**

1875; 85 x 60,5 cm

Muzeul Orsay, Paris

Monet are la această dată 35 de ani, își lasă barbă și nu și-o mai taie niciodată

Publicul însă îi confundă tot timpul numele cu cel al lui Manet, care a provocat un real scandal cu opera sa *Olimpia*. Monet nu este câtuși de puțin scandalizat, își admiră tizul. Și lui i-ar plăcea să picteze *Dejun pe iarbă*. Lucrează mai multe luni la tabloul de proporții, pe care, până la urmă, nu îl termină din motive materiale. Reușește să vîndă puține tablouri dar cheltuie mult, iar banii primiți de la mătușa Lecadre nu-i ajung. Face multe împrumuturi.

În 1866 are un succes deosebit la Salon cu două lucrări: un peisaj și portretul lui Camille, fata împreună cu care trăiește Monet. Se decide să o prezinte familiei, călătoresc la Honfleur, dar părinții săi refuză categoric întâlnirea.

„Asta e! Acesta da temperament! El e într-adevăr bărbat! Priviți tablourile alăturate și distingeți mediocritatea acelora față de această fereastră deschisă spre natură!"

E. ZOLA A PROPOS „FEMEIA CU ROCHIE VERDE"

IMPRESIONIȘTII ALUNGAȚI DIN SALON

În martie 1867, Monet se mută la Bazille, în strada Visconti, unde locuise deja și Renoir. În acest an, juriul artistic al Salonului îi refuză picturile, deoarece sunt prea apropiate de acea „pictură tânără", împotriva căreia luptă cu încăpățânare adepții cunoscuți și recunoscuți ai Academiei. Monet nu se dă bătut. În aprilie se urcă împreună cu Renoir pe coloanele de la Louvre, pentru a picta de acolo străzile pariziene. Vara o petrece cu părinții la Sainte-Adresse. Camille aduce pe lume copilul, practic fără nici un ajutor; alege să-l numească Jean. Monet își lăsase iubita în grija lui Pissarro și Bazille, la care se reîntoarce doar după nașterea fiului său; prietenele acestora vor fi nașele copilului. Viața tinerei familii e tulburată de probleme materiale. Monet este dat afară și din restaurantele în care obișnuia să mănânce, deoarece nu mai plătește. Îi povestește lui Basille că vrea să se înece, unii cred însă că a inventat povestea despre sinucidere ca să stîrnească mila și să-i facă pe prieteni să-și deschidă portofelul.

Din fericire, Louis Gaudibert îi cumpără câteva tablouri și astfel poate călători la Paris. Se stabilește la marginea mării, mai întâi la Fecamp, apoi la Étretat, de unde îi scrie lui Basille: „Îmi petrec timpul în natură, pe malul pietros. Când vremea e favorabilă, privesc vasele plecate în larg, la pescuit, sau călătoresc prin împejurimi, ceea ce aici e cu totul deosebit, mai ales iarna (...) Mi-ar plăcea să rămân pentru totdeauna în acest loc liniștit și curat." În 1869 Salonul îi refuză din nou tablourile. În timpul verii Monet se mută la Saint-Michel. Aici este des vizitat de Renoir, care îi relatează lui Bazille: „nu-mi ajung banii pen-

◀ CARICATURILE ACTORILOR MICULUI PANTEON TEATRAL, GRASSOT

1858; 34 x 47 cm

Muzeul Marmottan, Paris

Adolescentul Monet e un caricaturist renumit și plin de entuziasm. Realizează portretele oamenilor distinși din Le Havre și a unor persoane din Paris cu o singură trasare de pensulă

▲ CLAUDE MONET LA 28 DE ANI

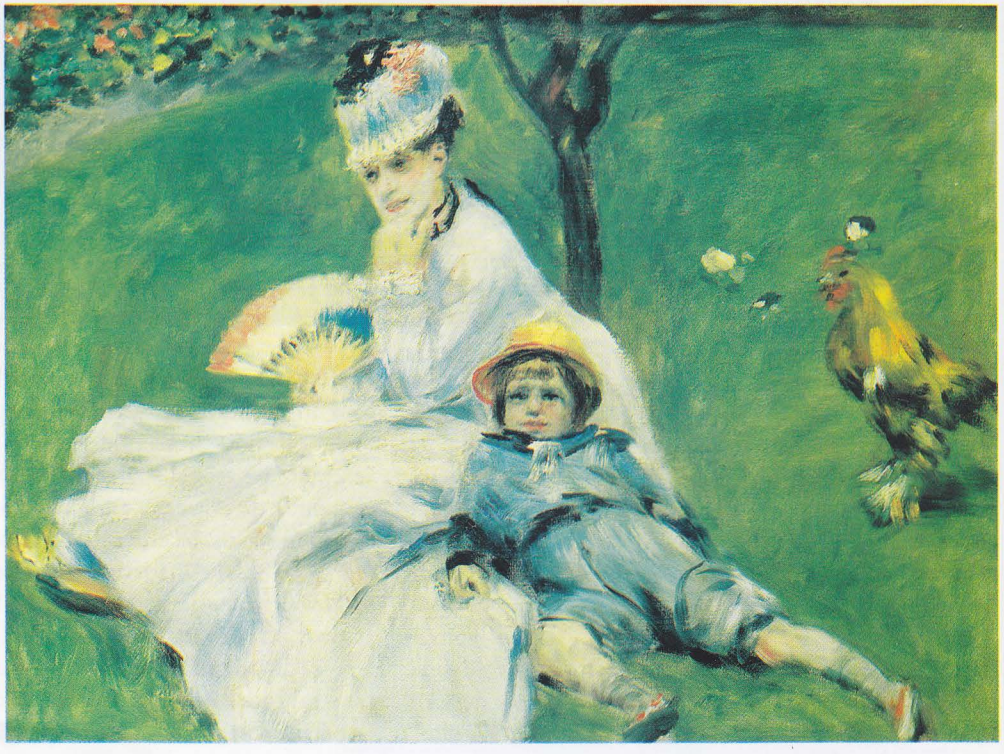

AUGUST RENOIR: DOAMNA MONET ȘI FIUL EI, JEAN ÎN GRĂDINA DIN ARGENTEUIL ▶

1874; 50,4 x 68 cm

National Gallery Of Art, Washington

▼ PORTRETUL DOAMNEI GAUDIBERT
1868; 217 x 138 cm
Muzeul Orsay Paris

tru un prânz zilnic, dar sunt mulțumit, pentru că e plăcut să pictezi în compania lui Monet."

În iunie 1870 își legalizează relația cu Camille și pleacă la Trouville. Aici este surprins de războiul pruso-francez. Prietenul său, Basille, cade pe front. Pleacă la Pissarro în Londra, apoi în portul olandez Zaandam. „ E minunat să pictezi aici pentru că totul e interesant, vesel, casele sunt colorate. Sunt aici mai multe sute de mori și vase fascinante." Când se întoarce în Franța, Camille moștenește neașteptat o avere. Datorită acestui fapt își permit să închirieze o casă prin împrejurimile Parisului, la Argenteuil. Sunt vizitați des de prieteni, cu care Monet pictează pe malul Senei. În 1873 Monet nu trimite la Salon nici o pictură. Împreună cu noua sa cunoștință, Gustav Caillebotte, și cu vechii săi prieteni înființează Asociația Artiștilor Independenți.

IMPRESIE

Prima expoziție o realizează la renumitul fotograf Nadar. Nu au vânzare prea mare, publicul și critica iau în batjocură tablourile, printre care și *Impresia* lui Monet. *Răsărit de soare* devine, în esență, manifestul impresionismului, iar titlul pe care Monet l-a ales pe moment („impression" în franceză înseamnă impresie) a devenit numele noului curent plastic.

În anul următor, în casa de vânzări a lui Drouot se vând tablourile lui Monet, Renoir, Sisley și Berthey Morrisot. Încasările sunt încă mici, dar se formează treptat cercul simpatizanților noului gen de pictură. Bogatul întreprinzător Ernest Hoschedé îi comandă lui Monet patru tablouri pentru palatul său din Montgeron. Monet pleacă acolo. În scurt timp, între el și soția gazdei sale se naște o profundă prietenie. În 1877, Hoschedé își pierde cea mai mare parte a averii, ceea ce influențează simțitor și situația materială a lui Monet. În 1878 se naște al doilea fiu al său, care-l va avea ca naș pe Manet. Camille se îmbolnăvește, iar starea sa se înrăutățește constant. Moare la Vétheuil, unde își petrecuseră vara. Monet pune la gâtul femeii colierul său preferat, pe care reușește să-l redobândească de la amanet doar cu ajutorul medicului, un om

CAMILLE – FEMEIA CU ROCHIE VERDE

Léonie Doncieux, cunoscută sub numele de Camille, e tovarășul lui Monet în cele mai dificile momente, în perioada sărăciei și a lipsurilor. Familia pictorului a făcut totul să-i despartă. Monet a rezistat însă presiunii făcute și a luat-o, până la urmă, de soție. A fost nu numai mama celor doi fii ai săi, ci și modelul său preferat, întruchipînd personajele feminine din numeroase tablouri. În 1867 pozează pentru tablou cu fiul său, Jean. După nașterea celui de-al doilea fiu al lor, frumoasa Camille moare. Au îngropat-o cu medalionul preferat, care a fost recuperat de la amanet de un prieten de-al lor. La acea vreme, familia Monet era muritoare de foame.

PORTRETUL DOAMNEI M. SAU CAMILLE ▶
1866; 231 x 157 cm; Muzeul de Artă al României – replică la Kunstballe, Bremen

GRĂDINARUL DIN GIVERNY

Monet adora florile. Peste tot unde a locuit – în Saint-Michel, în Argenteuil și în Vétheuil – a avut grădini frumoase.

În Giverny plantează lângă casă trandafiri înmiresmați. Lângă cărare înfloresc în pete colorate irișii, daliile, bujorii și crizantemele. Cumpără parcela mlăștinoasă din vecinătate și amenajează o „grădină de apă". Pe lac înfloresc doar nuferi albi, deveniți celebrii datorită tablourilor pe care le-au inspirat. Lângă ele stă un salcâm și flori originare din Japonia.

Prin această grădină colindă membrii familiei Monet-Hoschedé. Nurorii sale, Blanche, îi plăcea să picteze, iar Monet o încurajează în acest sens. În 1897 Blanche și fiul cel mai mare, Jean se căsătoresc. Jean devine chimist și tânăra familie se mută din Giverny. Blanche se reîntoarce doar după moartea soțului, în 1914. De aici încolo își îngrijește cu dragoste și devotament socrul, care îi este în același timp tată adoptiv.

Michel – cel de-al doilea fiu al lui Camille și Monet –, după moartea tatălui său, îi lasă casa lui Blanche; la fel și fratele ei mai mare, Jean-Pierre Hoschedé. Amândoi au murit fără moștenitori. Potrivit ultimei lor dorințe, Giverny și tablourile care o decorau devin posesia muzeului Marmottan.

▶ MONET ÎN GRĂDINA LUI DIN GIVERNY

◀ **DEJUNUL**
1872; 162 x 203 cm
Muzeul Orsay, Paris
tablou pictat în Argentuil, la masă stă Jean, fiul pictorului...

cu suflet deosebit. În această perioada pictează acel tablou în care apar modelul preferat și cei doi fii.

Ernest Hoschedé pleacă la Paris pentru a-și salva ce i-a mai rămas din avere, lăsându-și soția și cei șase copii cu Monet și cu cei doi fii ai acestuia.... Încearcă să păstreze aparențele, dar încetul cu încetul devine evident pentru toată lumea că cei doi aparțin unul celuilalt. Alice preia locul mamei celor doi băieți. Viața lor împreună atrage indignarea și batjocura celor din jur. Monet o va lua de soție pe Alice cu mulți ani mai târziu, după moartea soțul ei.

▼ **CLAUDE MONET PICTÂND NUFERI**

În 1882, Monet ia parte la a VII-a expoziție impresionistă. În această perioadă locuiesc la Poisy. Se scufundă în datorii și nici Durand-Ruel nu-i mai cumpără tablouri, deoarece și el dă faliment. În 1883 închiriază o casă la Giverny, unde va trăi până la sfârșitul vieții.

ÎN GRĂDINĂ CU FAMILIA

În 1891, Monet cumpără casa pe care până atunci o închiriaseră, și care de acum încolo va deveni nedespărțit de numele lui, motiv pentru care atrage și astăzi mai multe zeci de mii de turiști. Părăsește Giverny doar pentru scurt timp, pentru a călători cu Renoir în sudul Franței, la Étretat, unde îl cunoaște pe Guy de Maupassant, sau la Belle Ile, la Creuse, în Norvegia, la Veneția sau la Londra. Următoarele expoziții se bucură de un succes tot mai mare. Tablourile sale găsesc, în sfârșit, cumpărători, prețurile lor cresc cu atât mai mult cu cât sunt cumpărate de americani din ce în ce mai numeroși. Se sfârșește acea perioadă dominată de teama unei executări silite. În sfârșit trăiește din propriile venituri. Pictează serii care reprezintă aceleași teme alese de el, dar în lumini diferite și în alt moment al zilei. În această perioadă pictează *Căpițele de fân, Plopi* și *Catedrale*.

Monet, acum fără griji materiale, amenajează o grădină ca o pictură vie... Un tablou care poate fi pictat oricând. Se consultă cu vânzătorii în privința semințelor și a răsadurilor și angajează până la urmă cinci grădinari. După moartea soției și a lui Jean, fiul cel mare, nu mai părăsește Giverny și nici grădina sa. După primul război mondial, primul ministru Georges Clemanceau, cu care Monet se împrietenise, îl convinge pe acesta să ofere cadou statului seria *Nuferi*. Monet face acest gest în 1922. La această dată este deja orb, are cataractă la ambii ochi. În 1823 medicii îi recomandă o intervenție chirurgicală. Operația reușește și se poate întoarce la lucru. Este îngrijit de nora sa, Blanche; ea e cea care îi cumpără lui Monet vopselele și pânza. Monet continuă să picteaze, mai ales în grădină, până la moartea sa, survenită în 1926.

DATE BIOGRAFICE

1840 – Se naște la Paris Claude-Oscar Monet

1856 – Prima prezentare a tablourilor sale la expoziția de la Rouen

1857 – Prima sa expoziție la Le Havre

1861 – Serviciul militar în Algeria

1862 – Studiază la Paris, cu Gleyer, îi întâlnește pe Renoir, Sisley, Bazille

1865 – Participă la expoziția „Salon", unde are succes cu o marină. Pictează la Fontainebleau, în pădure, Dejunul în iarbă.

1866 – Prezintă la „Salon" Portretul Camillei *și* Femei în grădină

1867 – Juriul Salonului îi respinge tablourile

1870 – Se căsătorește cu Camille

1874 – Prima expoziție a impresioniștilor la Nadar. Recunoscut ca „șeful" (fondatorul) Impresionismului

1879 – Moare Camille

1888 – Prima expoziție a impresioniștilor în SUA

1892 – Se căsătorește cu Alice Hoschedé

1911 – Moare Alice

1914 – Moare Jean Monet

1926 – Moare Claude Monet

1927 – Deschiderea expoziției Nuferilor *la Muzeul din Orangerie*

Dejunul pe iarbă – 1866

În 1863, la Salonul Independenților organizat pe lângă Salonul oficial al Academiei de Artă din Paris, Edouard Manet prezintă tabloul intitulat *Dejun în iarbă,* inspirat de concertul provincial al lui Giorgione. Tabloul creează mare indignare, deoarece prezintă în prim plan o femeie nud în compania unor bărbați îmbrăcați. Monet i se alătură în mod natural lui Manet cel admirat, apucându-se să picteze în 1865 propria versiune a tabloului. Tabloul are dimensiuni imense: 460 x 460 cm. În pădurea din Fontainebleu modele îi sunt Camille și Bazille. De Manet se deosebește nu numai prin așezarea personajelor, ci și prin tehnica de a picta. Unele dintre personaje le pictează în atelierul său, apoi le încadrează în natură. Pentru Monet formele omenești și peisajul au aceeași valoare estetică, de aceea și pe acestea le pictează asemănător schițelor făcute în natură. Emil Zola evidențiază îndrăzneala artistică a lui Monet, care în

DEJUNUL PE IARBĂ (DETALIU DIN PARTEA STÂNGĂ) ▶
1865-1866; 418 x 150 cm
Muzeul Orsay, Paris

„M-am comportat ca ceilalți, întâi am făcut studii în aer liber, apoi am creat totul în atelier. Acest tablou neterminat, schilodit, este foarte important pentru mine.“

CLAUDE MONET

▲ DEJUNUL PE IARBĂ (SCHIȚĂ)

1866; 130 x 181 cm
Muzeul Pușkin, Moscova

◀ DEJUNUL PE IARBĂ (DETALIU CENTRAL)

1865-1866; 248 x 150
Muzeul Orsay, Paris

tabloul intitulat *Femei în grădină* și-a permis să înjumătățească suprafața îmbrăcămintelor cu ajutorul luminilor și umbrelor. Această observație poate să se refere și la tabloul *Dejun în iarbă*, a cărui temă este plimbarea în lumina care pătrunde prin frunziș. În tabloul lui Monet vara se scurge printre frunze, atinge pielea femeilor, țesătura, sticla și iarba.

Monet muncește intens, când descoperă că tabloul înghite mulți bani din cauza călătoriilor între pădure, respectiv atelierul din strada Furstemberg, închiriat pentru el de Bazille, precum și din cauza dimensiunilor tabloului. În plus ar trebui să-l prezinte în 1866 la Salon. Monet nu este mulțumit de tablou. Nu-și termină lucrarea. În 1868 îl face cadou unui creditor, care ține tabloul într-o pivniță umedă. Șase ani mai târziu, când i se restituie tabloul, trebuie să repare părțile distruse. Din versiunea inițială au rămas doar partea centrală și din stânga. Aici se vede Bazille. (Talentatul și sufletistul Bazille și-a pierdut viața în războiul din 1870 împotriva prușilor.) În prezent, tabloul se află la Muzeul Orsay din Paris. În Muzeul Pușkin din Moscova se găsește schița în ulei a întregului tablou. Datorită acesteia ne putem închipui cum arăta această operă a lui Monet.

Terasa din Sainte-Adresse – 1867

În 1867 Camille așteaptă un copil și Monet nu are nici un ban. Familia îl invită să-și petreacă vara în stațiunea Sainte-Adresse, unde își petrec vacanța locuitorii orașului Le Havre. Tatăl lui (Adolphe Monet) și mătușa (Lecadre) nu aprobă nici acum căsătoria cu Camille.

Ca să nu-și întărâte familia, Monet o lasă pe Camille sub supravegherea lui Pissaro și Bazille. Îi scrie lui Bazille: „(Camille) mi-a născut un fiu frumos, mare, pe care, nu știu de ce, îl iubesc și sufăr la gândul că mama lui flămânzește. În privința lui Monet, totul este în ordine. Sunt fericit în sânul familiei... Toți sunt amabili cu mine și se bucură pentru fiecare trăsătură de penel".

Îngrijorarea pentru Camille și pentru copil nu îl împiedică să picteze fără întrerupere. Din când în când se întâlnește cu prietenii, Guillemet sosește la Sainte-Adresse, iar Sisley se află la Honfleur.

În această perioadă pictează tablourile *Vâslașii din Sainte-Adresse, Plaja din Saint-Adresse, Terasa din Saint-Adresse.* Acest ultim tablou diferă de celelalte. Monet îl numește „tablou chinezesc cu steaguri" Undele orizontale de culori dau efectul adâncimii, culorile intensive, precum și umbra diagonală, amintesc de schițele japoneze admirate de Monet, pe care publicul necunoscător al Orientului Îndepărtat l-a numit în necunoștință de cauză „chinezesc". Influența japoneză se observă cu ușurință în tablourile de iarnă. De exemplu în cel care prezintă Sena înghețată.

> „Monet este doar ochi... dar, Doamne, ce ochi!"
>
> CÉZANNE

În tabloul intitulat *Terasa din Sainte-Adresse* prezintă membrii familiei. Tatăl și mătușa lui se uită la mare stând cu spatele, lângă balustradă verișoara Jeanne-Marguerite dialoghează cu un tânăr care poartă joben. Tabloul a fost cumpărat de o cunoștință a lui Bazille, de la care apoi l-a cumpărat Durand-Ruel și ulterior, în 1926, l-a vândut în America. Din 1967 tabloul este proprietatea Muzeului Metropolitan din New York.

▼ **Terasa din Sainte-Adresse**

1867; 98,1 x 129,9 cm

Metropolitan Museum of Art, New York

Impresie, răsărit de soare – 1872

Renumitul tablou a fost denumit mai întâi *Marine* (Mare). Anul 1872, care figurează lângă semnătura lui Monet, nu este data reală a creării tabloului. Monet a redatat tabloul pe care l-a pictat în 1873 la Le Havre în camera lui de la hotelul Amireauté. Formele vapoarelor luminate de razele soarelui care pătrund prin ceața dimineții se dovedesc a fi principalul subiect de interes pentru pictura și tehnica impresionistă. Căci cu toții au fost născuți în secolul al XIX-lea, cel al dezvoltării rapide și al progresului.

Tabloul se regăsește în catalogul primei expoziții a Socetății de Artă (Societé Anonyme d'artistes-pentres). În ultima clipă Monet schimbă denumirea tabloului: *Impresie: răsărit de soare*. Expoziția de la Nadar organizată de Monet, Renoir, Degas și alții este o nouă încercare de a convinge pe alți artiști despre concepția lor și de a găsi cumpărători. În total au fost expuse 165 de tablouri. Criticii au fost totuși răuvoitori, puține

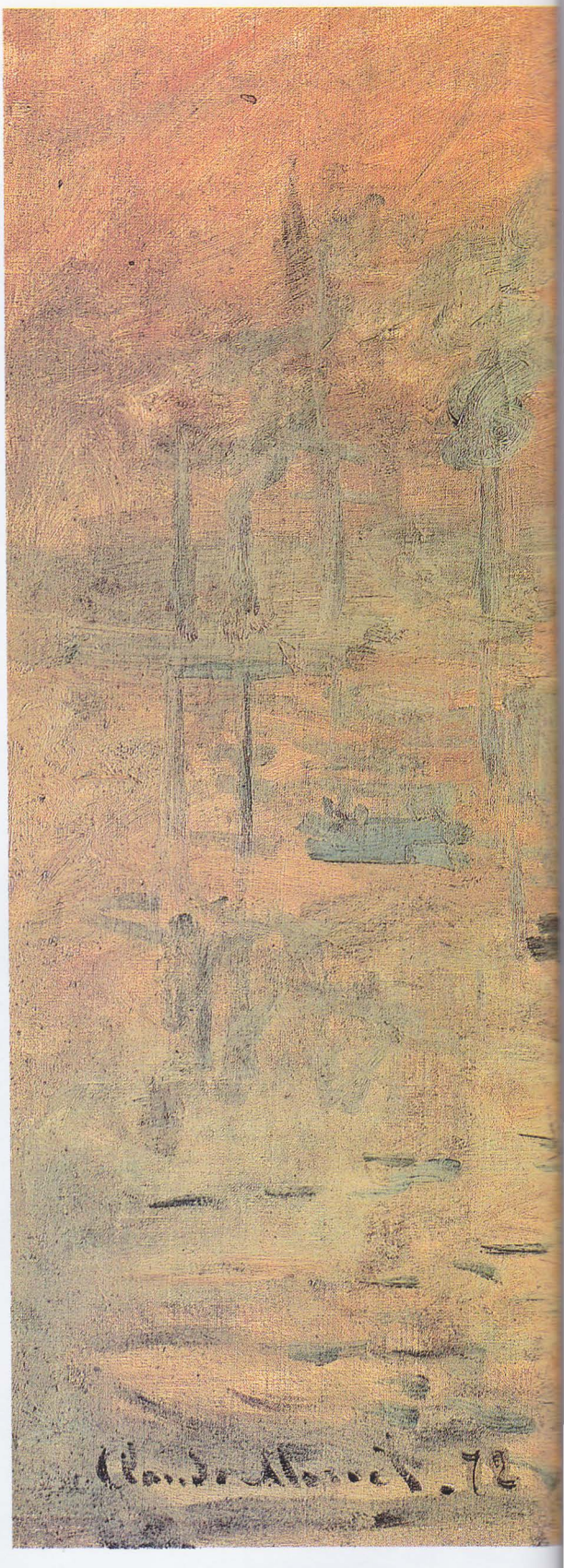

IMPRESIE, RĂSĂRIT DE SOARE ▶
1873; 48 x 63 cm
Muzeul Marmottan, Paris

NOTĂ TEHNICĂ

Viziunea impresionistă se bazează pe ideea potrivit căreia culorile sunt culori de fond și culori compuse. Albul pur și negrul complet este minimalizat în cea mai mare măsură posibilă. Petele de culori aplicate pe pânză cu mișcări repezi și mici se contopesc, dacă le privim de la o anumită distanță. Tabloul se finisează în momentul în cale îl privim, ochiul privitorului completează munca pictorului. Pe tabloul intitulat *Regată la Argenteuil* casele, precum și obiectele reflectate în apă sunt pictate cu trăsături de penel orizontale, însă velele au fost pictate cu trăsături verticale. Albul lor străpuns de catargele galbene se reflectă în apă cu nuanțe aurii.

▼ REGATE LA ARGENTEUIL
1872; 48 x 75 cm
Muzeul Orsay, Paris

tablouri și-au găsit proprietari și aceia pentru bani puțini. Cei care preferau pictura cu temă religioasă sau antică nu puteau să prețuiască temele rustice preferate de impresioniști, considerându-le banale și nedemne să devină temă pentru pictură. Culorile deschise și faptul că reprezentanților noii generații nu le plac contururile ascuțite au fost considerate drept rezultatul nepri-

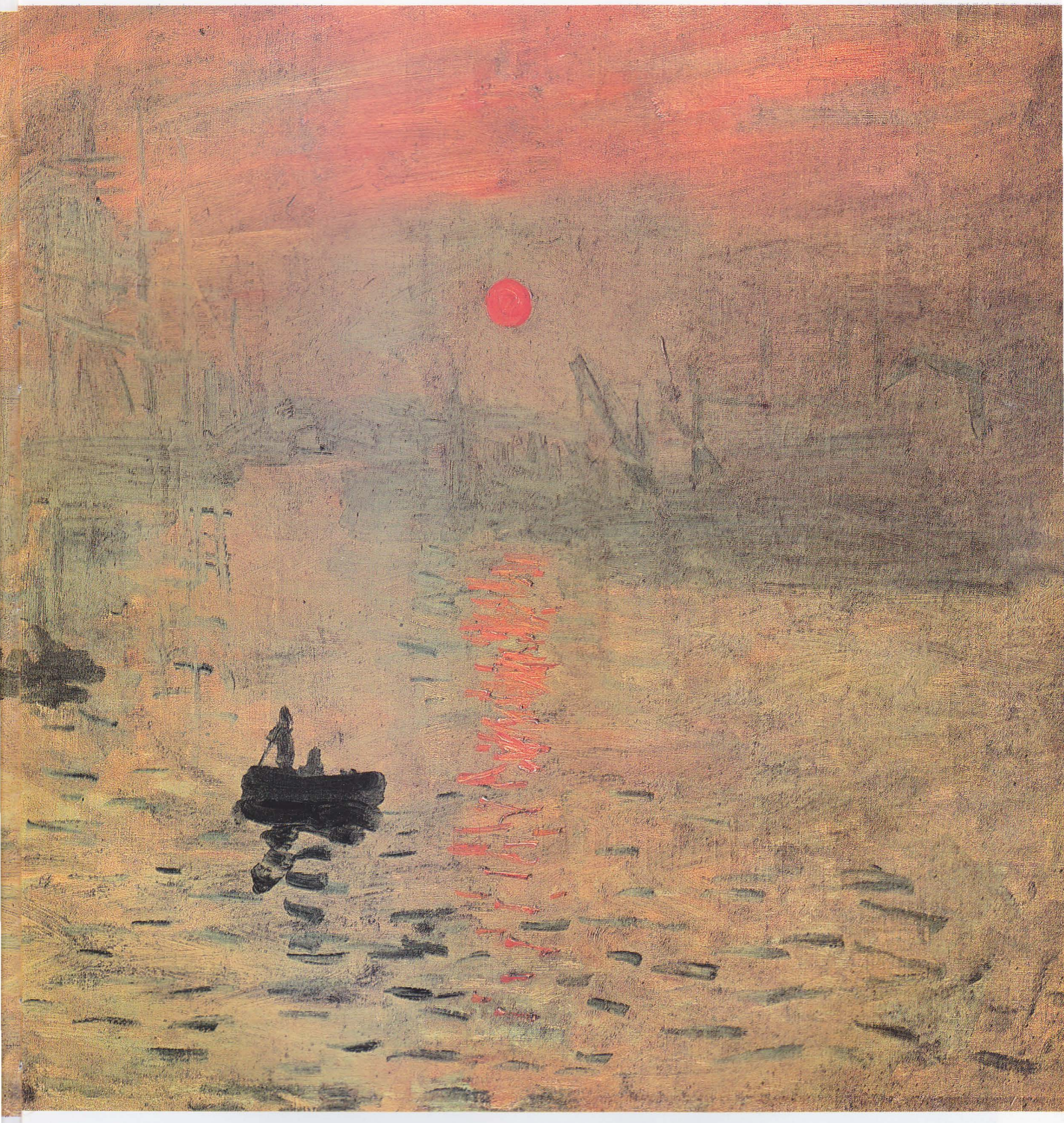

ceperii la pictură. În revista satirică *Charivari* a apărut articolul lui Louis Leroy, în care îi numește cu dispreț impresioniști pe tinerii pictori, iar aceștia își însușesc această denumire defăimătoare și din acest moment se denumesc astfel – excepție face Degas.

Din punct de vedere financiar, expoziția este un eșec, dar apar câțiva adepți ai noului curent plastic. Ernst Hoschedé cumpără tabloul *Impresie...*, criticii care au văzut dezvoltarea inovatoare protejează noul curent. Apar câțiva mecena – printre ei Durand-Ruel – care cumpără regulat tablourile tinerilor pictori. Cu ocazia tuturor expozițiilor următoare – în total șapte – crește interesul față de impresioniști și publicul lor sporește.

Gara Saint-Lazare – 1877

În 1876, la Paris, Monet încearcă să picteze ceața. Curând ajunge la concluzia că fumul alb și aburii locomotivelor sunt cele mai adecvate pentru aceasta. Studiază aburii care dau aerului densitate, adâncime, formă și culoare, asemenea unor nori. Ca de obicei, nu are nici un ban și îl roagă pe Caillebott să plătească cheltuielile unui atelier din strada Moncey de lângă Gara Saint-Lazare.

Face multe schițe, dar este nemulțumit de rezultat. Decide să picteze din interior, să prindă cu rapiditate imaginea schimbătoare – potrivit principiilor lui.

Ca să-și atingă scopul, îmbrăcat în sacoul cel mai bun pășește în biroul șefului de gară, pregătit pentru orice. Își arată bastonul cu buton de aur și manșeta de dantelă cu o eleganță neglijentă. „Sunt pictor" – se prezintă cu mimica specifică pictorilor cunoscuți și mai puțin cunoscuți. Șeful gării era convins că are de-a face cu un om foarte important, de aceea i-a satisfăcut toate dorințele. Ceferiștii serviabili au pornit trenurile cu o jumătate de oră întârziere. Fochistul intensifică focul, ca fumul să se ridice în nori... Când termină lucrarea, toți îl salută, aplecându-se.

◀ GARA SAINT-LAZARE
1877; 75,5 x 80 cm
Muzeul Orsay, Paris

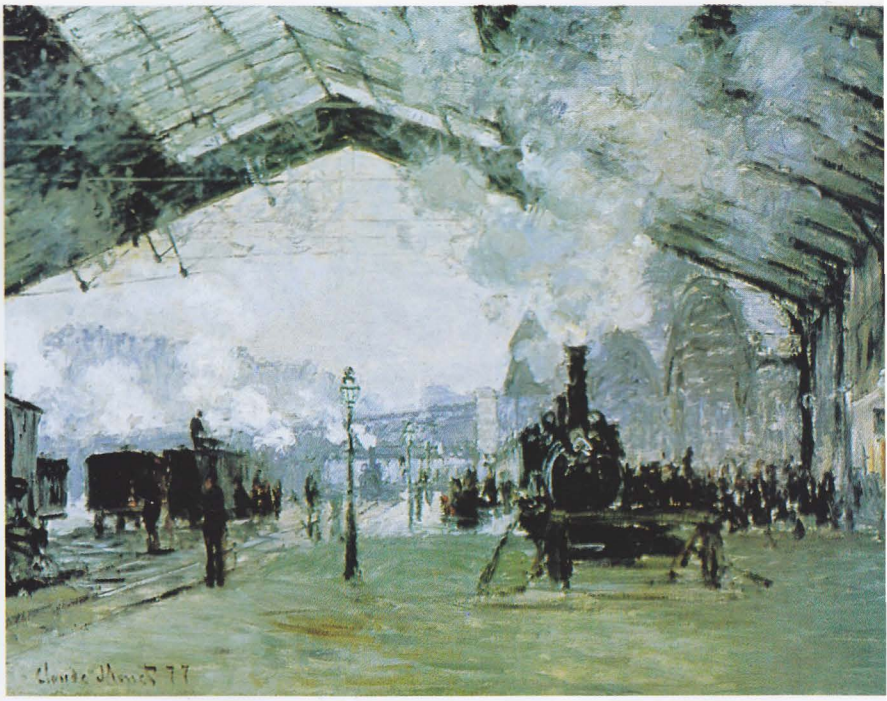

GARA SAINT-LAZARE ▲
1877; 60 x 80 cm
Art Institute, Chicago

Monet reproduce în tablou construcția clădirii, structura metalică a acoperișului de sticlă, este atent la transparența sticlei și la norii „cețoși" rezultați din aburii ridicați.

> **„Azi fantezia picturii ajută ca pictorii noștri să descopere poezia gărilor, așa cum predecesorii lor au descoperit poezia pădurilor și a râurilor."**
> ZOLA

Manet și Caillebotte pictează viaductul din apropiere (Pont de l'Europe) din perspectiva trecătorilor. Însă pentru Monet punctul de observație se află pe șine, la nivelul la care se desfășoară circulația pe căile ferate. Reproducerea norilor de aburi este deja premergătoarea noii tehnici, și nu o reminiscență romantică. Ciclul care prezintă Gara Saint-Lazare dovedește că dezvoltarea tehnicii le este apropiată impresioniștilor. Sub privirile lor se formează societatea industrială și, ca toată lumea, ei admirau ideea simbolizată perfect de gări și de trenuri. Calea ferată micșorează distanțele, schimbă imaginea țării, trezește sentimente în călători și în oamenii care privesc trenurile.

Monet își prezintă tabloul în galeria lui Durand-Ruel la cea de-a III-a expoziție impresionistă.

La Manneporte – 1883

Monet pictează pentru prima dată la Étretat în 1868. Împreună cu Alexandre Dumas și Courbet, privește cu admirație stâncile ce se ridică din mare, la care se poate ajunge doar în timpul refluxului. Deși vântul este puternic, Monet își instalează șevaletul pe nisipul umed, începând să lucreze. În 1882 pictează plajele normande în Dieppe și în Pourville. Durand-Ruel comandă câteva tablouri cu marea, care se pot vinde mai ușor. „Mă cutremur, când mă gândesc câtă muncă mă mai așteaptă – îi scrie lui Alice – muncesc prea mult la câte-un tablou, nimic nu mă satisface, iar peisajul se schimbă prea repede".

În 1883 s-a dus la Étretat: „proiectez un tablou de dimensiuni mari, reprezentând stânca din Étretat. În urma lui Courbet, care a pictat-o fantastic, este un angajament riscant și îndrăzneț" – îi scrie pe

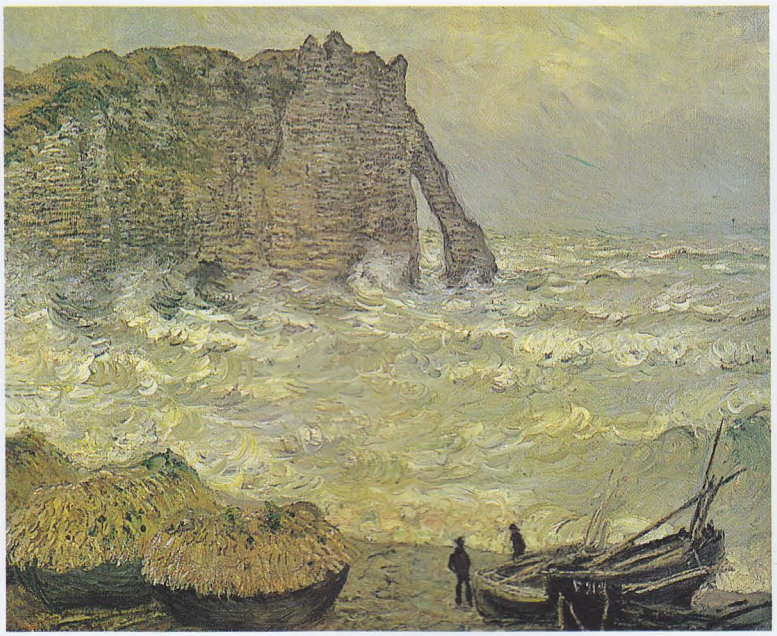

▼ FALEZĂ LA ÉTRETAT
1883; 81 x 100 cm
Musée des Beaux-Arts, Lyon

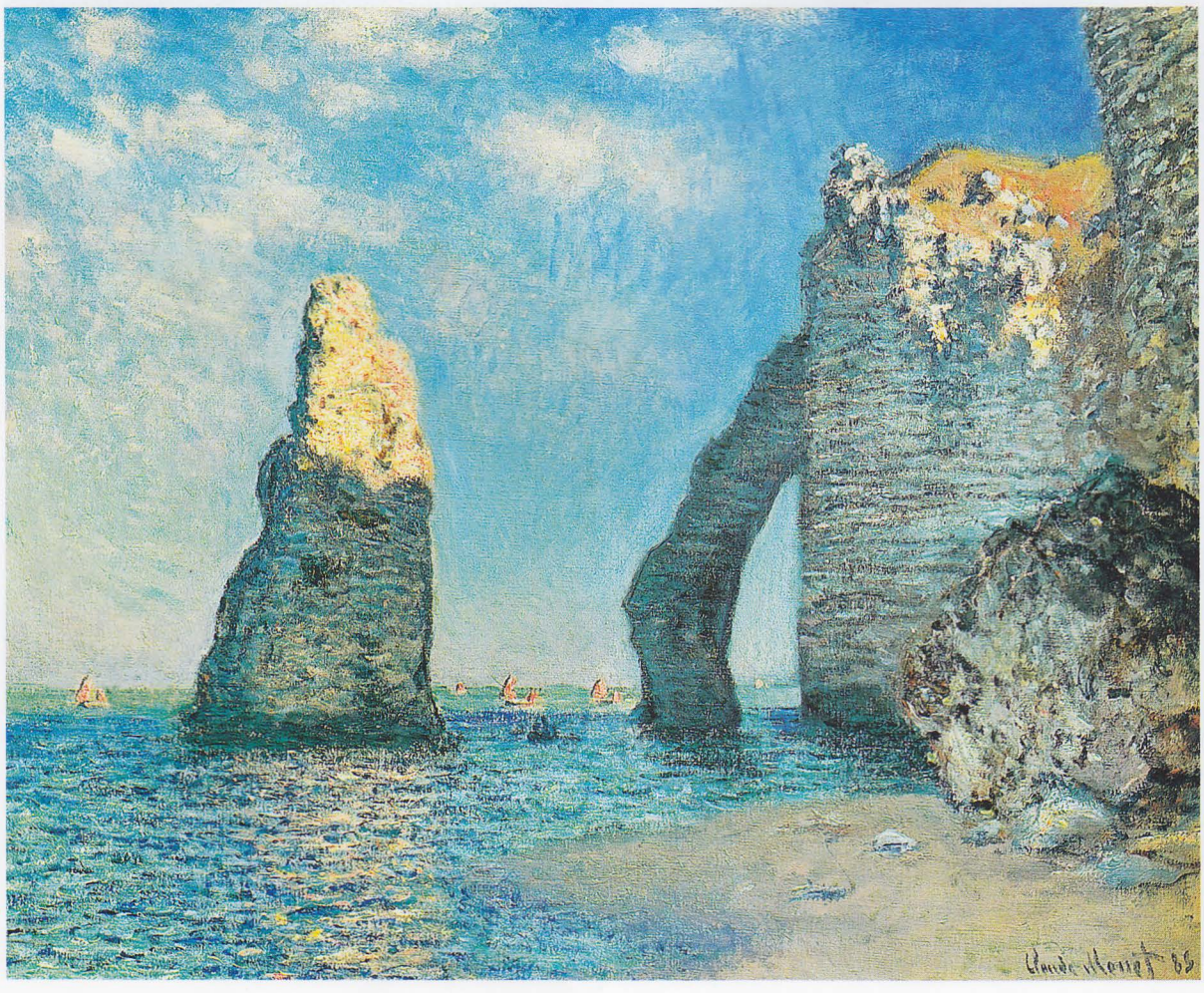

◀ STÂNCI ȘI FALEZĂ ÎN AVAL
S. & F. Clark Art. Institute, Williamstown (SUA)

LA MANNEPORTE, ÉTRETAT
1883; 65,4 x 81,3 cm
Metropolitan Museum of Art, New York

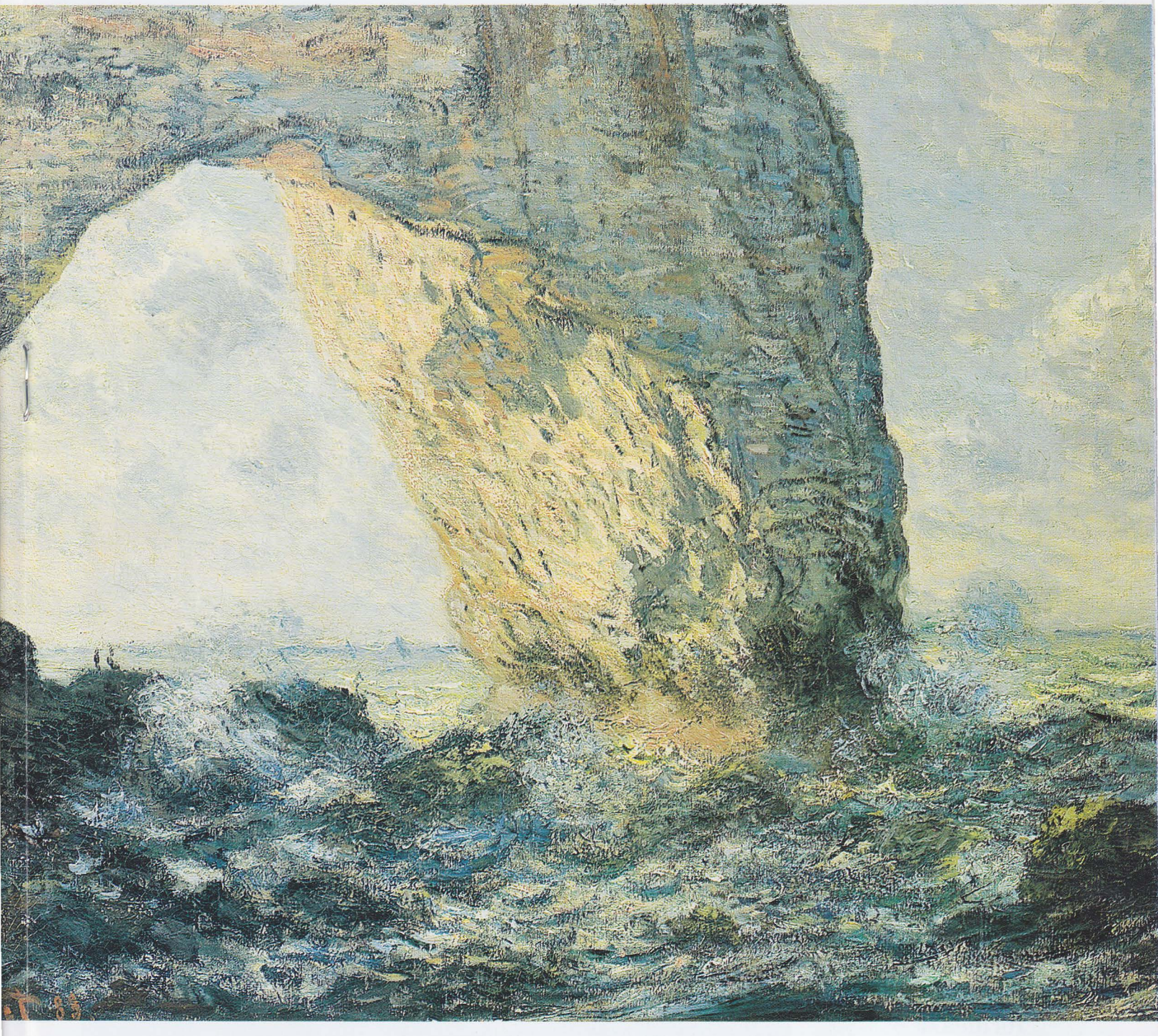

1 iulie lui Alice. Monet reduce distanțele spre stâncă, scurtează cerul astfel încât se înalță orizontul. În tabloul finisat domină culoarea galben-ocru, în stâncă și în spumă strălucește lumina ca într-o oglindă. *(Étretat, marea furtunoasă)*. Apoi pictează un întreg ciclu, care studiază stânca de aproape sau de pe celălalt mal pietros. La Étretat Monet a început să studieze pietrele din punct de vedere plastic. Mult mai târziu continuă acest lucru cu ciclul *Catedrala*. Pentru el piatra devine mijloc de observație al luminii.

Pe înserate, după o zi petrecută la stâncă, Monet discută cu Maupassant, care stă la hotelul Belle Ernestin. Renumitul scriitor notează: „Deseori m-am dus cu Monet să căutăm impresii. Cu ocazia acestor căutări pictorul a devenit un vânător al imaginii. În spatele lui alergau câțiva copii, care cărau cinci sau șase tablouri prezentând aceeași temă în lumini diferite. Se apuca să lucreze la unul și când cerul se schimba, trecea la altul (...) Artistul aștepta, studia soarele și umbrele, cu câteva trăsături de penel apuca razele soarelui sau norii ce pluteau și, disprețuind convențiile și ipocrizia, le transpunea repede pe pânză. Am văzut cum a prins astfel lumina sclipitoare de pe stânca albă, cum a imortalizat-o inundată de tonuri galbene, și cum a atins amploarea imaterială, orbitoare".

> **„Altădată a luat în mână aversa ce cădea pe mare, și a transpus-o pe pânză"**
>
> GUY DE MAUPASSANT, 1886

Doamna cu umbrelă – 1883

Monet pictează pentru prima oară *Doamna cu umbrelă* în anul 1875. Atunci i-au fost modele Camille și micul Jean; peste 11 ani se reîntoarce la această temă. La această dată el trăiește deja de trei ani la Giverny, unde îi face plăcere să le picteze, pe fundal rustic, pe fiicele lui Alice Horschedé. Pentru noua variantă a tabloului *Doamna cu umbrelă* o alege pe drăgălașa Suzanne, cea care s-a căsătorit în 1892 cu pictorul american Earl-Butler. Ca și primul tablou, acesta reprezintă o doamnă cu umbrelă, care se plimbă pe câmp în adierea vântului. Tabloul din urmă însă are un colorit mai blând, tehnica de pictură este mai precisă, mai matură. Umbrela impune lumină și umbră. Numai rochia, stofa care plutește, forma norului indică adierea.

Când Monet o pictează pe Suzanne în anul 1886, nu mai are greutăți materiale. Durend-Ruel, renumitul mecena, îi cumpără tablourile. Încet, Monet începe să devină renumit.

În acest an se organizează ultima expoziție a impresioniștilor, la care Monet nu participă, deoarece nu acceptă calea aleasă de Seurat și Sisley. Îl încântă ideea lui Durand-Ruel, care dorește să expună tablourile impresioniștilor în America. Expoziția de mare amploare conține 300 de tablouri, dintre care 48 sunt lucrări de-ale lui Monet, care datorită expoziției devine cel mai cunoscut pictor impresionist în America.

Cu trei ani mai târziu, în 1889, când Franța aniversează 100 de ani de la revoluția franceză, Georges Petit organizează expoziția retrospectivă a tablourilor lui Monet și a statuilor lui Rodin. Amândoi s-au născut în același an și în aceeași zi: 14 noiembrie 1840. Expoziția are mare succes.

Monet este deja pictor recunoscut. În curând va deveni bogat.

DOAMNA CU UMBRELĂ, ÎNTORCÂNDU-SE SPRE DREAPTA ▶
1886; 131 x 88 cm
Museul Orsay, Paris

„Trebuie să gândim astfel: Aici văd un metru pătrat de albastru, aici o undă roz. Trebuie pictate exact, cum le vedeți, păstrând culoarea și forma lor, până când se formează o viziune personală, naivă despre ceea ce vedem"

CUVINTELE LUI MONET
ADRESATE UNUI PICTOR AMERICAN

DOAMNA CU UMBRELĂ ▶
1875; 100 x 81 cm
National Gallery Of Art, Washington

Căpițe de fân – 1890-1891

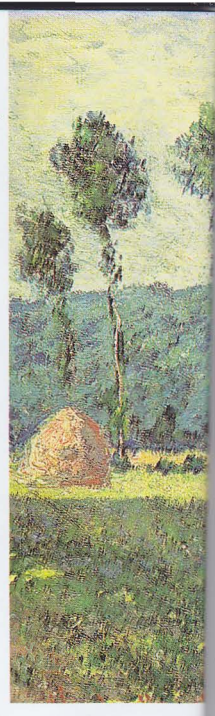

CĂPIȚE DE FÂN ▶
1899; 60,5 x 81,5 cm
Ermitaj, St. Petersburg

Tema căpițelor de fân nu este o noutate în pictură. Millet, Gauguin, Pissaro și van Gogh o abordaseră deja, evident fiecare în modul lui. Monet înnoiește în două feluri pictura: creează ciclurile și înnoiește viziunea asupra luminii. Cu ajutorul ciclurilor făcute sistematic putem studia aceeași temă în lumini diferite, în diferitele faze ale zilei. În tablourile sale Monet dorește să reprezinte timpul trecător. Scrie astfel: „muncesc intens la câte un ciclu, dar în perioada aceasta soarele se schimbă prea repede și eu nu pot să țin pasul cu el (...) Înnebunesc încet, ceea ce mă duce la disperare, dar mă conving din ce în ce mai mult că încercările mele își vor

„Toti vor să cumpere Monet, se spune că nu poate picta atât de mult!“

PISSARRO

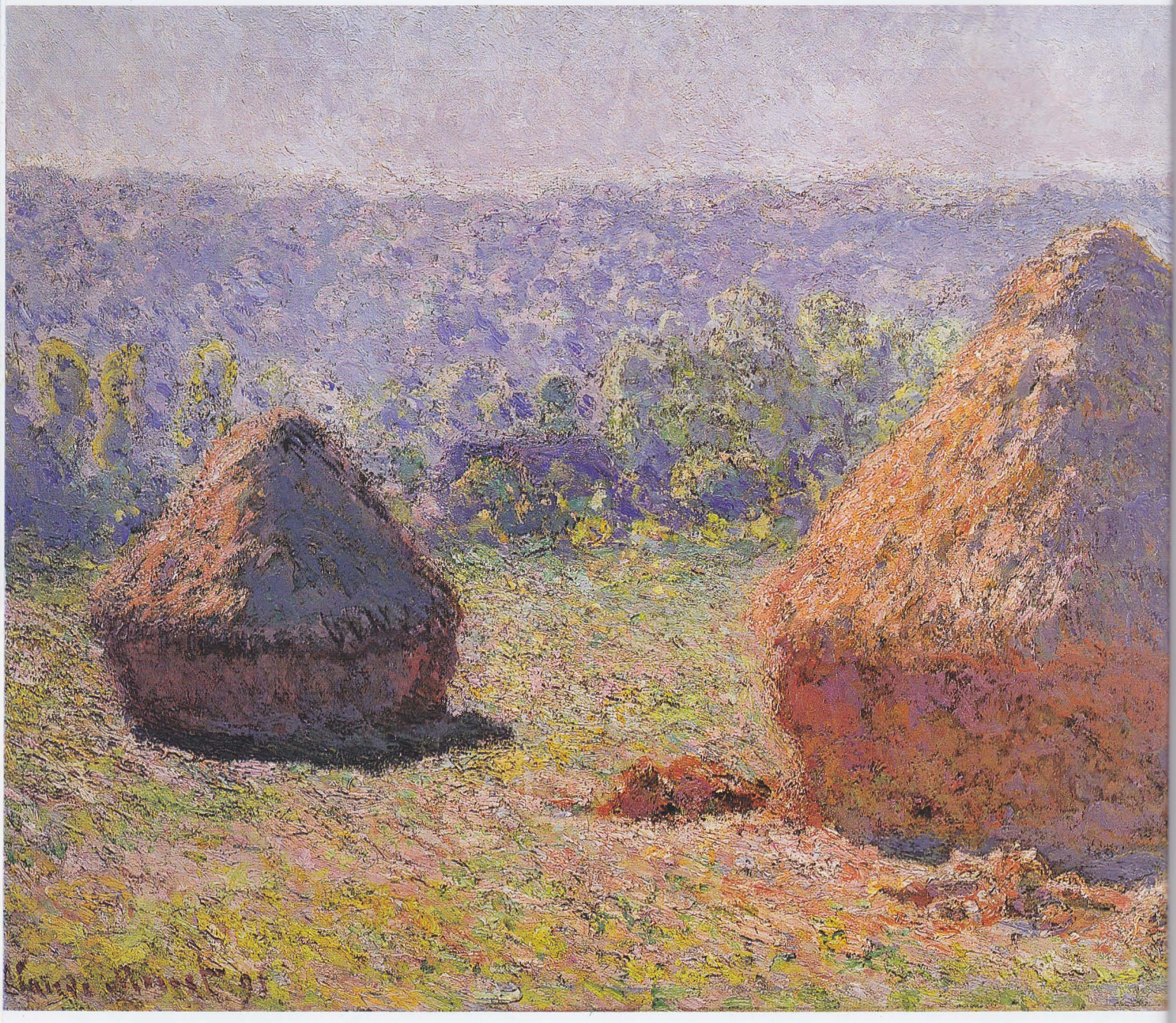

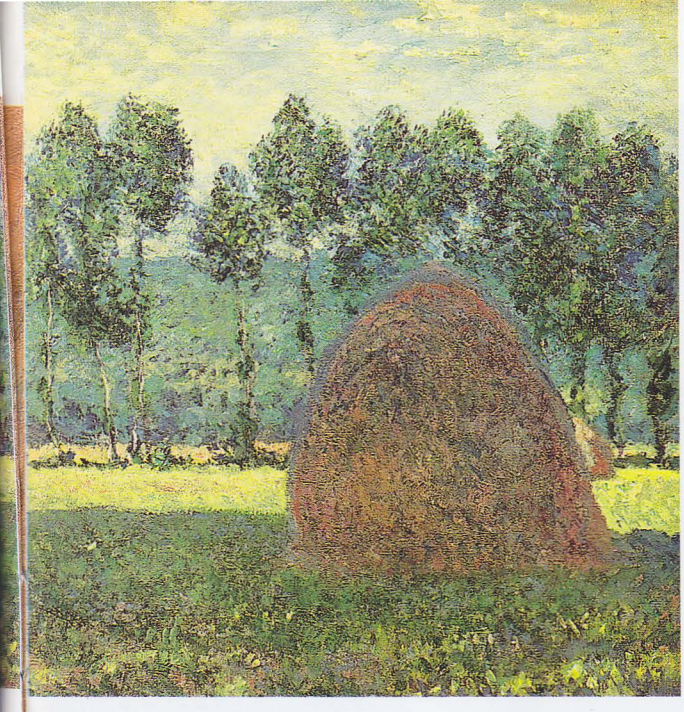

atinge scopul. Trebuie să găsesc ceea ce caut: clipa aceea scurtă, cînd lumina acoperă și inundă totul."

În 1888 Monet pictează căpițele de fân din împrejurimile localității Giverny. Un an mai târziu, în timpul secerișului, revine la această temă. Muncește încordat pe parcursul mai multor luni. Pictează câmpul aurit de ultimele raze ale soarelui verii, apoi aceeași temă în culorile roșiatice ale toamnei și în sfârșit câmpul acoperit de nămeții iernii. De unele tablouri se poate ocupa zilnic doar 15 minute, căci lumina ce-l interesează se schimbă repede, în zilele următoare revine asupra tabloului, zi de zi la aceeași oră. Îl întristează și îl enervează, pentru că nu găsește de fiecare dată același efect. Atunci distruge tabloul.

Munca intensă este întreruptă de cazul *Olimpia.* În 1889 se hotărește să cumpere acest tablou de la văduva lui Manet și să-l dăruiască Muzeului Louvre. Pornește

▼ **ÎMPRESIE CU ROZ ȘI ALBASTRU; CĂPIȚE**
1891; 73 x 92 cm
Colecție particulară

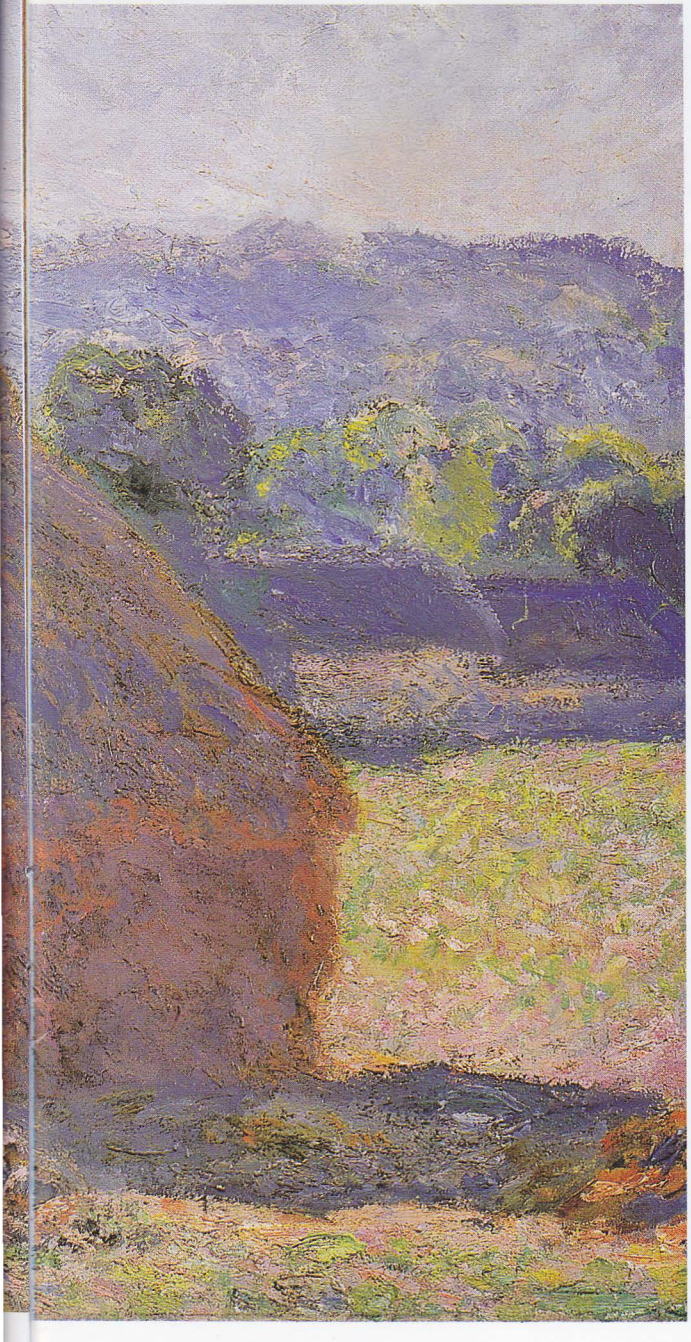

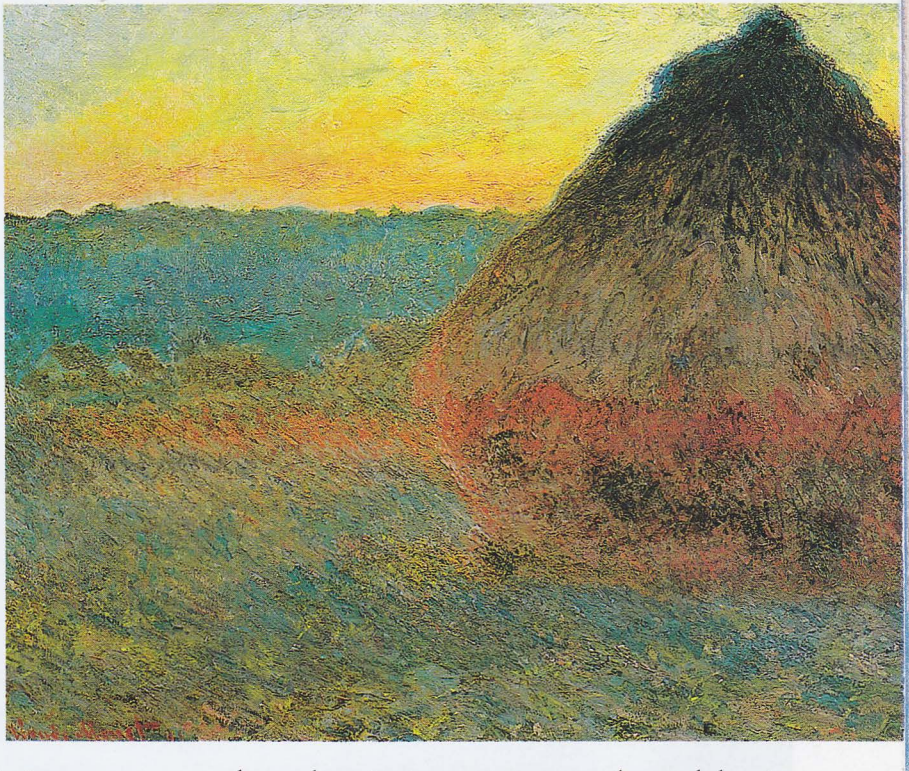

◀ **CĂPIȚE DE FÂN LA SFÂRȘITUL VERII**
1891; 60 x 100 cm
Muzeul Orsay, Paris

colecta, al cărei prim susținător este doctorul de origine română Bellio, cel îndrăgostit de impresionism.

Pe parcursul mai multor luni Monet își dedică tot timpul și toată energia cazului *Olimpia,* pe care el îl consideră un omagiul față de Manet. Până la urmă se strâng 20.000 de franci și în 1890 dăruiește tabloul Muzeului Național.

În această perioadă lui Monet îi rămâne puțin timp pentru pictat. În plus, vara anului 1890 a fost ploioasă și noroasă. Tablourile începute le termină în atelier. Monet pictează din memorie tonurile portocalii, albastre și roz-liliachii.

Cele 15 picturi prezentate de Durand-Ruel în expoziție trezesc o încântare generală. În ciuda prețului ridicat (4.000-6.000) s-au vândut imediat. Au avut mare succes în special tablourile pictate la apus de soare.

Catedrala din Rouen – 1892-1893

Unul dintre amatorii de pictură din Rouen a reușit să-l convingă pe Monet să picteze catedrala din acel oraș. Monet hotărește să se concentreze asupra elementelor gotice ale construcției, alegând poarta și turnul Saint Martin, respectiv Albane. Îl interesează doar drumul parcurs de lumină, în tablouri încetând să mai existe pământ și cer. Își ocupă locul de observație deja din zori și, fidel obiceiului, pictează tablourile în serie, ca să prindă condițiile de lumină corespunzătoare. „Cu cât îmbrătrânesc operele mele, cu atât îmi este mai greu să

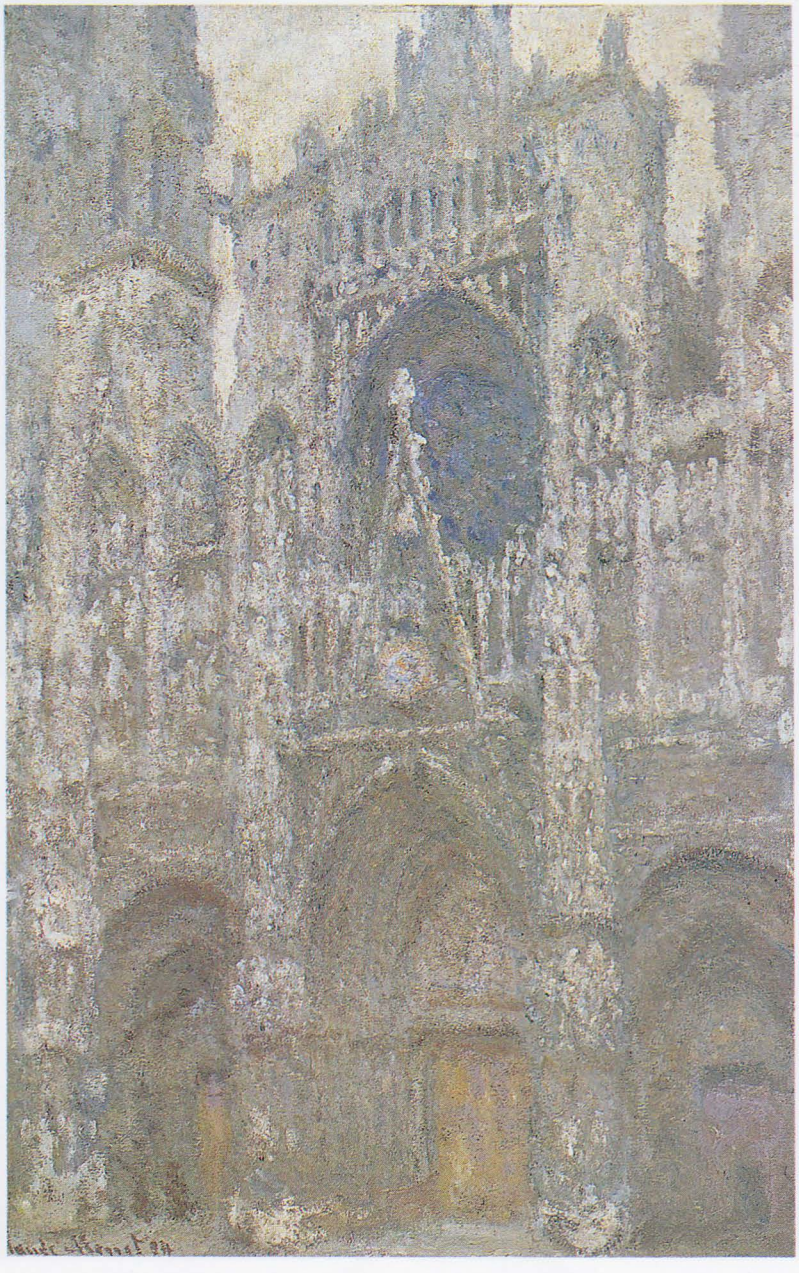

▼ CATEDRALA DIN ROUEN, PORTALUL ȘI TURNUL ALBANE. EFECT MATINAL. ARMONIE ALBĂ
1894; 100 x 65 cm
Muzeul Orsay, Paris

CATEDRALA DIN ROUEN ÎN LUMINĂ DE ZI
1894; 106 x 73 cm
Muzeul Orsay, Paris

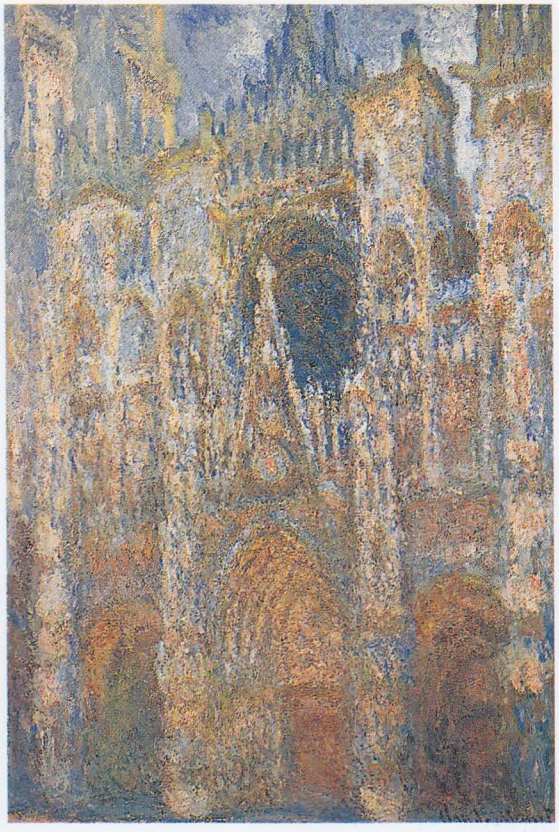

CATEDRALA DIN ROUEN, PORTALUL ȘI TURNUL ALBANE ÎN PLIN SOARE. ARMONIE DE ALBASTRU ȘI AURIU
1894; 107 x 73 cm
Muzeul Orsay, Paris

exprim ceea ce simt. Consider că cel care afirmă că a terminat un tablou este exagerat de trufaș." – spune prietenului și biografului său de mai târziu, Gustav Geffroy.

Reîntors, lasă tablourile nedespachetate. și dacă totuși le ia în mână, o face doar ca să mai lucreze la ele. Ar dori ca cele 20 de tablouri să fie vândute împreună. Unele au un preț inițial de 15.000 de franci.

Catedralele nasc diferite efecte. Cezanne, Pissaro și Clemenceau sunt încântați. Clemenceau vorbește despre „revoluția catedralelor" „când piatra nemișcată exprimă mișcarea luminii".

Contrar voinței lui Monet tablourile sunt vândute separat, iar în prezent se află în America, în Franța și în Rusia. Ciclul a avut efect asupra mai multor pictori din secolul XX. Pictorul francez Fautrier susține că tablourile acestea au schimbat radical tehnica plastică a următoarelor generații. În 1969 americanul Roy Lichtenstein pictează trei tablouri, ale căror titlu este: *Catedrala din Rouen*. El se reîntoarce direct la Monet.

NOTĂ TEHNICĂ

Cu trecerea anilor, Monet aplică culorile pe pânză în strat din ce în ce mai gros, culorile se disting mai puțin decât în tinerețe. Culorile, petele se contopesc, se leagă între ele. Acestui efect i se datorează faptul că lumina devine vizibilă pe tablou. În lumină sau în umbră, în zi luminoasă de primăvară sau în vreme mohorâtă de iarnă, piatra este plină de culori. La Monet umbra devine lumină, iar lumina devine vibrație colorată.

CATEDRALA DIN ROUEN ÎN ASFINȚIT
1894;
Muzeul Pușkin, Moscova

Tamisa în Londra – 1903

În 1870 Monet, aflându-se la Londra, îl descoperă pe Turner. Îl impresionează ușurința englezească în modul de a picta aerul. Trăsătură comună pentru amândoi este faptul că imortalizează pe pânză clipa, dar Monet nu acceptă romantismul lui Turner.

Treizeci de ani mai târziu se întoarce pa malurile Tamisei, pe care încă și-o amintește foarte clar. Ar dori să dedice ceții londoneze un întreg ciclu. „Aș dori să pictez câteva variante ale ceții." La Londra este vizitat de Geffroy, care-și amintește următoarele: „Din când în când a întrerupt munca. A plecat soarele – spunea. În fața noastră Tamisa abia se zărea și vapoarele erau ca niște fantome. Trebuia să ne imaginăm podurile, pe care masa mișcătoare a înviat densul voal de ceață. Pe Chaving Cross apărea din când în când câte-un tren, pe Waterloo circulau omnibuzuri și fumul prindea forme complexe, ca apoi să se scurgă în spațiul infinit. (...) Dintr-o dată, Monet și-a luat paleta și pensulele: S-a întors soarele – a spus. Numai el îl vedea, noi degeaba ne forțam ochii. În fața noastră se întindea în continuare ceața ca vata, în locul podurilor zăream câteva forme abia distinctibile, care însă dispăreau repede, iar Tamisa abia se vedea. Am fost foarte atenți, să putem deslușì taina. Și într-adevăr: după un anumit timp am observat urme îndepărtate, care din când în când dispăreau în această lume încremenită."

> „Ochii lui Monet arată înainte, ne depășesc și ne conduc spre o nouă viziune. Ne îmbogățesc și ne conving să acceptăm ceea ce ne înconjoară"
>
> CLEMENCEAU

La Londra Monet a pictat aproximativ 100 de tablouri. Dintre acestea, în 1904, expune 37 de tablouri în Galeria lui Durand-Ruel, sub denumirea generică de *Tamisa în Londra.*

Tablourile din Londra se grupează după cele trei teme principale: *Podul Waterloo, Charing Cross,* precum și *Parlamentul din Londra.*

◀ PODUL WATERLOO
Pastel
Cca. 1903; 31 x 50 cm
Colecție privată

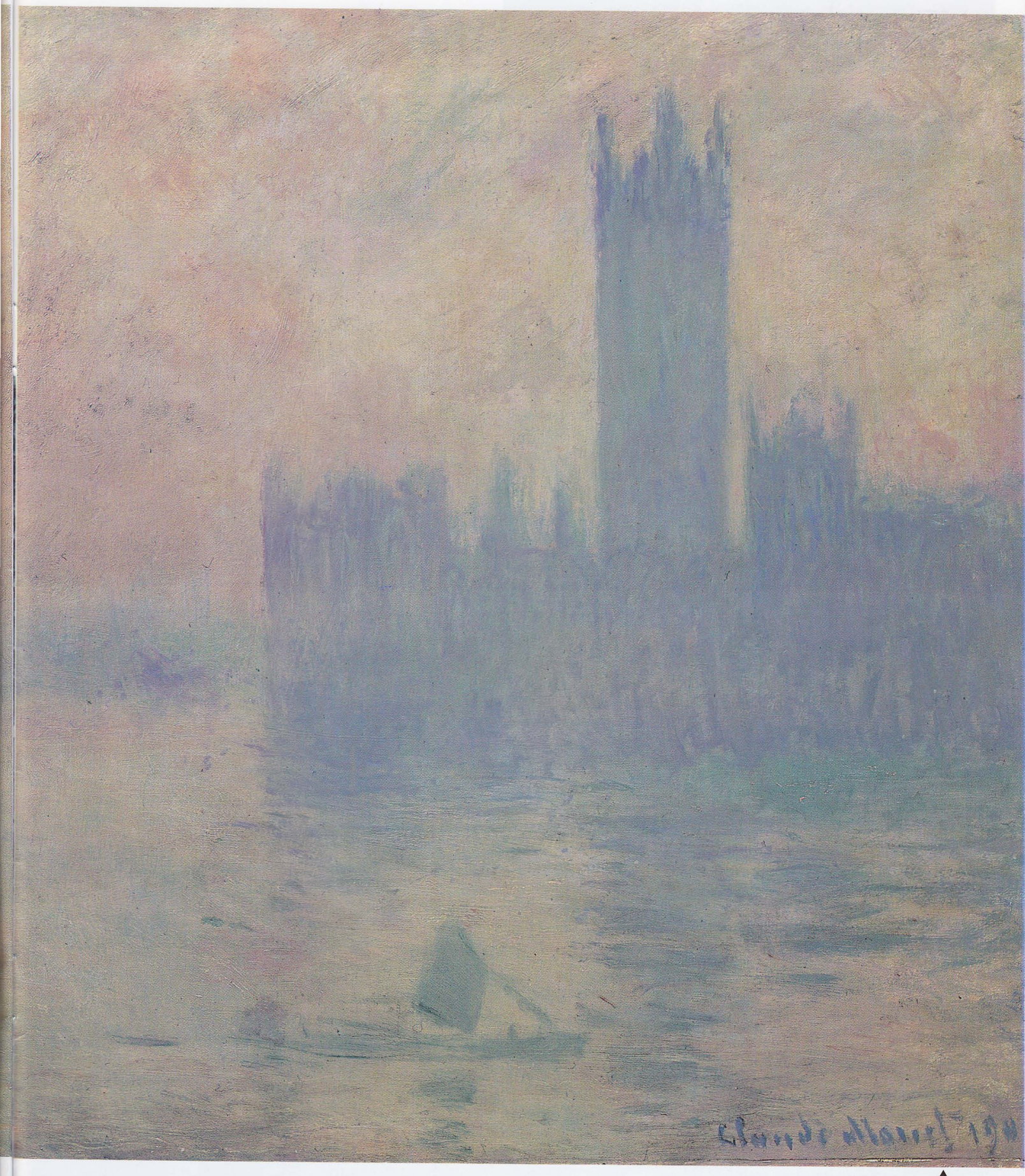

▲
LONDRA, PARLAMENTUL, WESTMINSTER ABBEY
1903; 81 x 82 cm
Musée des Beaux-Arts, Le Havre (Franța)

Nuferii – 1916-1926

„Grădina lui Monet trebuie inclusă în rândul operelor de artă, căci natura este plină de farmec, ceea ce ajută la studierea luminii." – a susținut Clemenceau. Monet amenajează grădini superbe și le și pictează. Berthe Morisot l-a denumit nu fără temei „pictorul apelor". El observă cu precădere lacul acoperit de nuferi, urmărește culorile roz și verzui, care se reflectă în luciul apei, unduirea fundalului acoperit de plante și umbra podului japonez.

Peisajele cu suprafețe de apă îl interesau încă din 1892. Începând de atunci, Monet pictează lacul din grădina lui din ce în ce mai des. Însă în anul 1911, după moartea soției sale, încetează orice muncă. Doar sub influența discuției purtate cu Clemenceau în 1914 se reîntoarce la șevalet. Ziaristul Roger Max, martor ocular al acestei întâlniri, descrie tabloul izvorât din imaginația maestrului: „La ornarea salonului trebuie folosiți nuferi, care ar acoperi pereții uniformi și ar naște sentimentul infinitului nemărginit și fără orizont." Această viziune se realizează un an mai târziu. Clemenceau îl convinge pe Monet să dăruiască statului ciclul *Nuferii* (Grandes Decorations). Monet pictează într-un hangar construit special în acest scop, unde lumina cade de sus și perpendicular.

„...muncesc mult. Aceste peisaje cu ape și reflexii m-au blestemat"

MONET, 11 AUGUST 1908

În 1918, la o lună de la terminarea primului război mondial, Clemenceau, numit de francezi „tigrul" sau „tatăl victoriei", se duce la Giverny. Stabilesc cu Monet ca acesta să dăruiască statului ciclul, dar formal semnează scrisoarea de donație abia în 1922. Monet consideră tabloul propria proiecție asupra războiului mondial.

Continuă căutările pentru locul de expunere a tablourilor. Până la urmă pictorul alege Muzeul Orangerie din grădina Tuilleries din vecinătatea Louvrelui. Deschiderea se va organiza însă după moartea lui Monet.

Înainte de moarte maestrul din Giverny și-a mai formulat o dată propria definiție despre impresionism: „Impresionismul este sentimentul clipei (...), aceasta fiind problema instinctelor".

▼Nuferii, apus de soare

1914-1918; 197 x 594 cm

Muzeul Orangerie, Paris

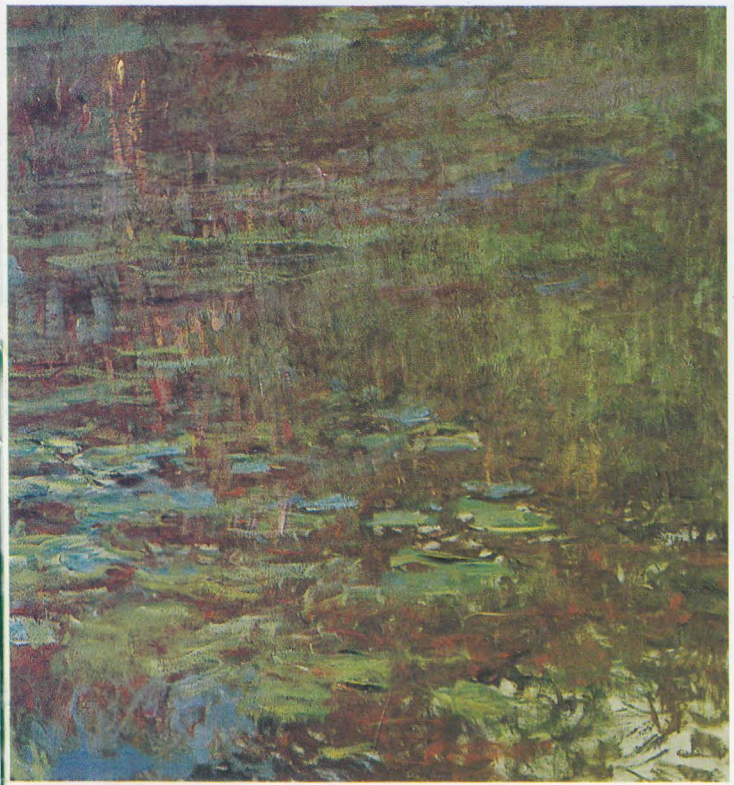

▲

Lac cu nuferi

1900; 89,5 x 100 cm

Muzeul Orsay, Paris

▼ Nuferi, studiu despre apă, doi salcâmi (partea centrală)

1916-1926

Muzeul Orangerie, Paris

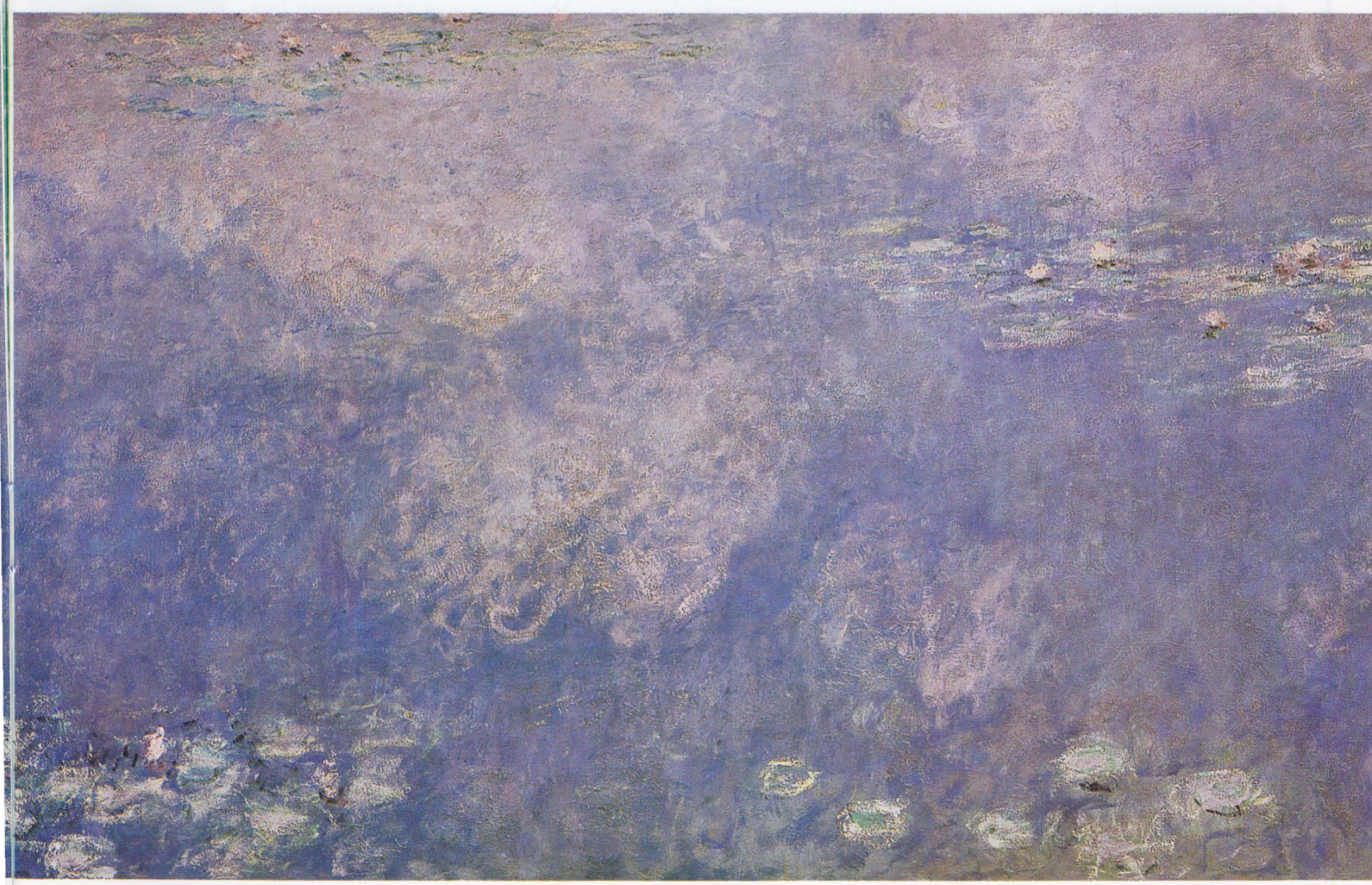

Monet – impresionistul

Impresioniştii iubitori de natură au fost urmaşii romanticilor şi ai Şcolii de la Barbizon. S-au răzvrătit din prima clipă împotriva normelor academice şi au învăţat valoarea culorilor de la Delacroix, mai în vârstă cu o generaţie decât ei. De realiştii şcolii barbizoniene i-au apropiat preocupările tematice, adică lipsa disprețului față de motivele luate din viaţa de zi cu zi. asupra lui Monet au exercitat o influenţă puternică şi Boudin şi Jongkind – acei peisagişti care au studiat impresiile, influenţele artistice ascunse în imaginea mării sau a cerului. Monet a studiat impresionismul mai târziu la Grenouillére, unde a pictat pe malul Senei împreună cu Renoir.

IMPRESIONISMUL ŞI ŞCOALA DE LA BARBIZON

Realiştii şcolii barbizoniene nu au pictat deloc în natură. În natură au desenat doar schiţa şi au „notat" culorile. Prin faptul că tema o studiază în natură, rup totuşi legătura cu tradiţiile academice, unde natura exista doar ca simbol luat ca referinţă. Locul zeilor şi nimfelor din picturile academice este preluat de oameni obişnuiţi, de obicei ţărani muncind. Această „pictură democratică" este criticată aspru de Neuwerkerke, care era în acea vreme ceea ce astăzi numim ministrul culturii. Adepţii şcolii barbizoniene au respins arta „nenaturală". Ei au fost adepţii realismului nu numai în ceea ce priveşte tehnica de pictură, ci şi în privinţa temelor. „Pictura este arta concretului" – scria Courbet în 1841. Corot renunţă în tablourile sale la umbrele nenaturale şi foloseşte intensitatea culorilor, pe care le aplică pe un fond de un alb puternic.

Sub influenţa fotografiei se schimbă şi perspectiva asupra mişcării, deoarece aparatele rudimentare făceau fotografii fără viaţă, nereuşite din cauză că erau în mişcare. Se spune că atunci când Monet a pictat *Boulevard des Capucins,* a folosit fotografii. Renumita critică despre tabloul expus la Nadar se naşte din pana lui Louis Leroy, care se gândeşte la ce ar putea însemna „nenumăratele pete mici, întunecate din partea de jos a tabloului". Poate este vorba de nişte trecători. Pictorul probabil îşi bate joc de noi!

În 1839 Nicéphone Niépce descoperă fotografia, ceea ce schimbă radical modul de a zugrăvi natura. Noua descoperire îi interesează în aceeaşi măsură pe Corot şi pe impresionişti. Reprezentarea din imaginile alb-negru schimbă rolul contrastului dintre suprafeţele luminate şi umbrite.

În 1863 Monet şi prietenii săi îşi petrec vara la Chailly, în pădurea Fontainbleu. Poposesc la hotelul *Calul alb,* al cărui proprietar, Paillard, serveşte mâncăruri delicioase şi se ştie că lui Monet îi place să mănân-

▼ HOTELUL ROCHES NOIRES
1870; 80 x 55 cm
Muzeul Orsay, Paris

◀ STRADA CHAILLY, PĂDUREA FONTAINEBLEAU
1866; 43,5 x 55 cm
Muzeul Orsay, Paris
Expus în 1866 în Salon. Tabloul denotă influenţa sa.

E. BOUDIN: ŢĂRMUL DIN TROUVILLE ▶
1860; 18,2 x 46,2 cm
National Gallery, Londra
Pe lângă faptul că au fost buni prieteni, Monet a fost şi elevul lui Boudin. În 1870 au pictat împreună în Trouville

GUSTAVE COURBET: ATELIERUL PICTORULUI

1855; 359 x 598 cm

Muzeul Orsay, Paris

Tabloul prezintă universul unui atelier în care învățau să picteze acei tineri impresioniști, care i-au urmat sfatul lui Courbet: „Pictează ceea ce vezi, ceea ce simți, ceea ce îți dorești să pictezi!"

ce. Își cheltuiește repede banii și se mută în liniște la Leul de Aur, care fusese cândva post de poștă. Îmbrăcați în bluze gri, pământii și cu pălării de pâslă, ies zi de zi în natură, luând cu ei șevaleturile, ramele și vopselele. În acea vreme, e drept că nu de mult timp, se puteau găsi deja vopsele în tuburi de metal, ceea ce a ușurat munca de a picta în natură. Câțiva critici de artă susțin că nu ar fi luat naștere impresionismul, dacă nu s-ar fi descoperit tubul de vopsea. În pădure se întâlnesc deseori cu barbizoniști mai în vârstă și cu fotografi. Fiecare caută „imaginea", pentru a o eterniza. Fie pe pânză, fie pe clișeu. Seară de seară se întorc înfometați la han, unde mănâncă ciorbă fierbinte cu pâine proaspătă și beau vin roșu. Se trezesc la răsărit de soare și se culcă la apus de soare.

> „Niciodată nu am acceptat teoriile. Singurul meu merit este că pictez direct din natură."
>
> CLAUDE MONET

În vara lui 1865 Monet suferă un accident ușor la picior. Bazille, care studiază și medicina, improvizează el un tratament: să ude tot timpul piciorul accidentat cu apă rece. Tabloul dedicat acestui eveniment, *Îngrijitorul improvizator,* se găsește astăzi la Muzeul Orsay. Terapia dă rezultate grabnice, Monet se poate reîntoarce la lucru, poate continua tabloul început de curând, *Dejunul pe iarbă.* Este vizitat de Courbet, care nu numai că îi apreciază mult tablourile

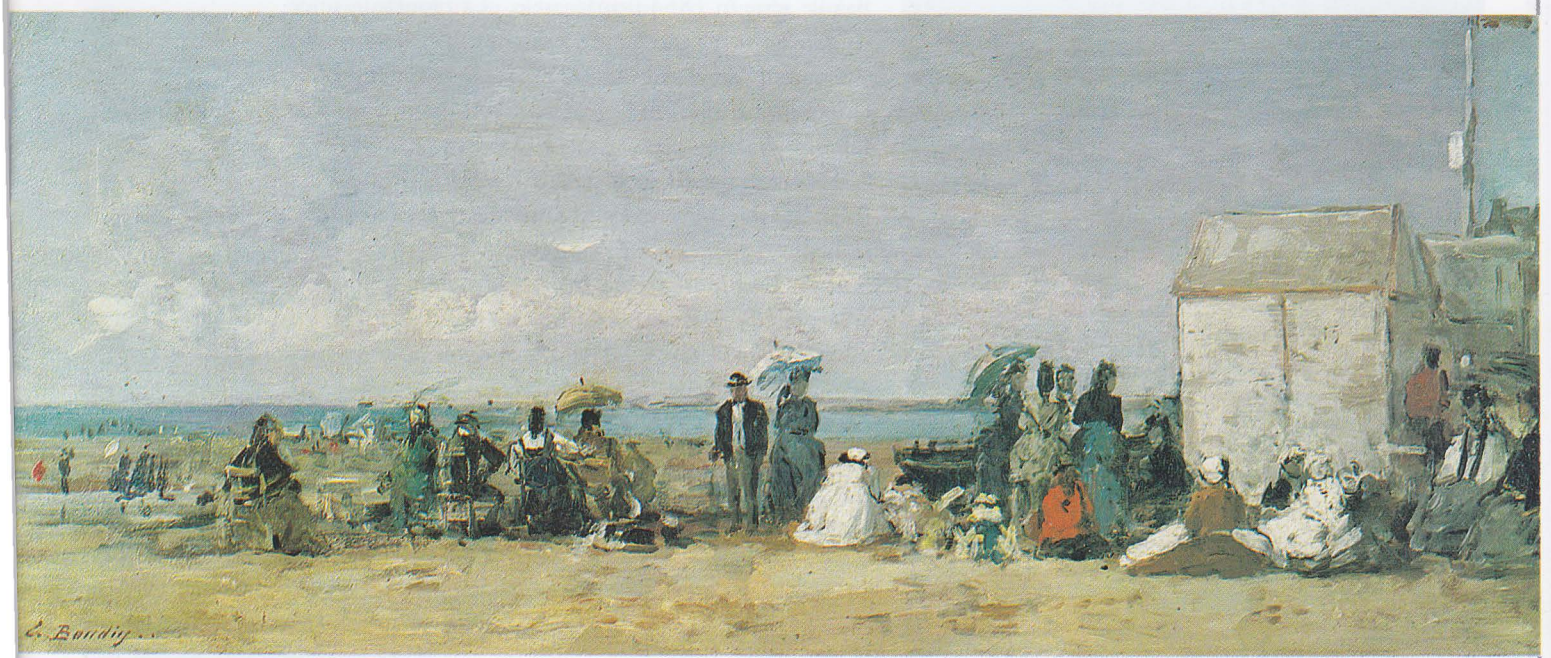

și îl îndeamnă să picteze în continuare, dar îi împrumută din când în când și bani.

CEI DOI PRECURSORI AI IMPRESIONISMULUI

„Îi datorez lui Boudin faptul că am devenit pictor" – spune Monet. Boudin s-a născut în Normandia, la malul mării, în Honfleur. A pictat țărmul cu o finețe deosebită. Corot l-a numit „regele cerului". Adolescentul Monet vede tablourile lui Boudin, dar nu îi plac. Dar când îl cunoaște personal pe pictorul care se va ocupa mult de el, își schimbă părerea. Îl ia cu el când pleacă să picteze și îi arată cum în natură se pot observa cu mult mai bine schimbările de intensitate ale luminii, decât în atelierul de pictură. De acum înainte Monet va rămâne fidel acestei idei și va picta întotdeauna sub cerul liber.

A învățat multe și de la Johann-Barthold Jongkind, cunoscut în Normandia. Pictorul de origine olandeză se ocupă cu acuareluri și pictează folosind tehnica vopselelor în ulei, asemănătoare cu ceea ce și-au imaginat impresioniștii. În 1871 Edmond de Goncourt scrie într-un săptămânal: „Am observat influența lui Jongkind. Influența sa se simte în lucrările contemporanilor săi mai importanți la pictarea cerului, aerului sau a peisajului. E evident, deși nimeni nu vorbește despre asta." Părerea lui Goncourt este împărtășită de câțiva critici de artă, care îl consideră pe Jongkind primul impresionist.

Monet călătorește des la Honfleur, de obicei cu Camille, pe care îi place să o picteze pe mal sau cu Bazille. Bazille scrie în 1864 următoarele: „La Honfleur, unde suntem acum, sunt o mulțime de oameni. Câțiva pictori slabi, saltimbanci, dar în jurul nostru s-a adunat un cerc foarte plăcut. Ne înțelegem fantastic cu Jongkind și Boudin. Practic suntem de nedespărțit."

Monet și Bazille închiriază o cameră la medicul din localitate. Își ridică în fiecare dimineață șevaleturile pe stâncile țărmului. Încearcă să picteze cu trăsături scurte de pensulă lumina specială care se vede pe mare, pe stânci și pe cer. Rezultatul se poate vedea doar privind tabloul de la distanță. Noile descoperiri optice și compozițiile coloristice însorite conduc la o pictură inovatoare. Repetarea petelor de culoare, care privite de la distanță se îmbină, corespunde noii viziuni. Datorită acestei tehnici impresioniștii renunță să picteze imaginea în oglindă a obiectului. Se naște o pictură plină de viață și de culoare, care exprimă sentimente trezite de natură, și nu universul interior al pictorilor, ca la romantici. „Se poate spune că Monet a descoperit

LE BOULEVARD DES CAPUCINES ▲
1873; 61 x 80 cm
Muzeul Pușkin, Moscova

TERITORIUL LUI MONET

În *Privire spre viitor*, apărut în 1912, Kandinsky își reamintește două evenimente care i-au marcat viața. Primul este opera Lohengrin al lui Wagner, al doilea tabloul lui Monet, *Căpițe de fân*. „Simțeam vag că în acest tablou nu e un singur obiect. (...) În schimb am înțeles imediat puterea neașteptată a paletei de culori, care m-a înălțat într-o lume de vis, cu o bogăție nemaiîntâlnită până atunci. (...) Faptul că tablourile sunt condiționate de obiecte este pus la îndoială".

Monet deschide drumul spre pictura abstractă, subordonând motivul – adică obiectul – tabloului, care îi preia valorile. Pe ultimele tablouri ale lui Monet personajele se pierd printre culorile neliniștite. Sub presiunea culorilor orizontul încetează a mai exista. Aceste tablouri sunt corespondentele fauvismului, expresionismului, ba chiar mai mult, ale expresionismului abstract al lui Jackson Pollock. În Giverny sosesc mulți pictori americani. Joan Michell nu din întâmplare a locuit la câțiva pași de Monet.

PODUL JAPONEZ LA GIVÉRNY ▼
Cca. 1922-1923; 89 x 100 cm
Muzeul Marmottan, Paris

marea, așa cum numai el a reușit să și-o imagineze și să-i exprime schimbarea, mișcările, ritmul, strălucirea nesfârșită și parfumul" – scrie Octave Mirbeau în 1887.

LA GRENOUILLÈRE

Impresioniștii au umplut satele micuțe din jurul Parisului, câmpurile, pădurile și râurile pitorești din împrejurimile acestora. În duminicile însorite tinerii discută în hanuri, ziua fac baie sau se plimbă cu barca. Seara, după cină, începe dansul pe parchetul luminat de lampioane colorate.

Pentru omul muncitor duminica este ziua de odihnă după o lungă săptămână petrecută în atelier ori în birou. Duminica omul obișnuit își pune pălăria de paie, pantalonii albi, ca să placă prietenei sau logodnicei. Majoritatea fetelor – asemenea bărbaților – lucrează, dar se pot găsi aici și femeile ușuratice, tinerele prostituate, care sunt denumite broaște – les grenoilles. În apropiere de Bougivalu se găsește o foarte frumoasă stațiune, care a primit numele de La Grenouillére – lac mlăștinos, adăpostul broaștelor. Monet și Renoir pictează des aici.

În vara lui 1869 Monet nu mai are nici un ban, ducându-se des la culcare cu Camille și cu fiul său fără să fi mâncat nimic. Sunt salvați de câteva ori de Renoir, care le aduce prânzul rămas de la părinții săi. Ieșind prin împrejurimi, se așează în spatele șevaleturilor, uitând de ceea ce provoacă strălucirea apei sau bucuria oamenilor care vin duminicile la han. Personajele umane și natura le pictează asemănător, cu trăsături scurte de pensulă, inundate de lumină.

La Grenouillére joacă un rol extrem de important în formarea impresionismului. În timpul cât lucrează împreună, Monet și Renoir stabilesc câteva norme de bază ale noului curent. Umbra nu trebuie să fie întunecată, ci plină de culori, obiectele se nasc din lumină, contraste și din culorile alăturate. În tablourile pe care le pictează la La Grenouillére folosesc doar culorile de bază (roșu, galben, albastru) și culorile secundare (verde, violet, portocaliu). Nuanțele de maro, negru și galben ocru le utilizează cât se poate de puțin. Monet experimentează sistematic posibilitățile tehnice ale impresionismului.

Câțiva ani mai târziu i-a spus lui Clemenceau: „Culoarea mă urmărește, aproape hărțuindu-mă. Aceasta mi-a devenit bucuria și chinul. La fel cum demult privind trăsăturile tragice ale moartei (prima lui soție, Camille) care mi-a fost atât de aproape, am început să analizez instinctiv schimbările culorii feței, provocate de moarte. Am văzut albastru, galben, gri-albăstrui, gri și nici eu nu-mi mai amintesc câte alte culori. Atunci eram într-o stare ca aceasta..."

▼ Felix Tournachon, adică Nadar (1820-1910) a fost ziarist, caricaturist, pictor și fotograf. S-a împrietenit cu impresioniștii, cărora le-a pus la dispoziție casa sa de pe Boulevard des Capucines pentru a-și organiza prima expoziție. A fost un om original, preocupat foarte mult de aerostate, pe care și-a cheltuit toată averea

MONET ÎN MUZEELE LUMII

DANEMARCA
COPENHAGA • *Ny Carlsberg Glyptotek Ordrupgaardsamlingen*

FRANȚA
GIVERNY • *Musée Claude Monet*
HONFLEUR • *Musée Eugène Boudin*
LE HAVRE • *Nouveau musée des Beaux-Arts*
LYON • *Musée des Beaux-Arts*
NANTES • *Musée des Beaux-Arts*
PARIS • *Musée Marmottan - Musée de l'Orangerie - Musée d'Orsay*
ROUEN • *Musée des Beaux-Arts*

OLANDA
HAGA • *Gemeentemuseum*
ROTTERDAM • *Museum Boymans-Van Beuningen*

JAPONIA
TOKYO • *Bridgestone Museum of Art - Muzeul Popular Sztuki*

GERMANIA
BERLIN • *Galeria Poporului*
MÜNCHEN • *Bayerische Staatsgemäldesammlungen*

RUSIA
MOSCOVA • *Muzeul Pușkin*
ST. PETERSBURG • *Ermitaj*

STATELE UNITE
BALTIMORE • *The Baltimore Museum of Art*
BOSTON • *Museum of Fine Arts*
CAMBRIDGE • *Fogg Art Museum*
CHICAGO • *Art Institute of Chicago*
CLEVELAND • *Cleveland Museum of Art*
DENVER • *Denver Art Museum*
LOS ANGELES • *Los Angeles County Museum of Art*
NEW YORK • *Brooklyn Museum - Metropolitan Museum of Art - Museum of Modern Art*
PHILADELPHIA • *Philadelphia Museum of Art*
PITTSBURGH • *Museum of Art*
SAN FRANCISCO • *California Palace of the Legion of Honor*
WASHINGTON • *National Gallery of Art*

ELVEȚIA
ZÜRICH • *Kunsthaus - Stiftung Sammlung E.G. Bührle*

UNGARIA
BUDAPESTA • *Magyar Nemzeti Muzeum*

MAREA BRITANIE
LONDRA • *Courtauld Institute Galleries - National Gallery - Tate Gallery*